Luchtfotografie. Met vele fraaie foto's. — Oude schoonheid te Overschie. — Nieuwe Films. — Trotzky, naar een expressionistisch schilderij. — Kinderen uit het Roergebied naar ons land.

No. 43
(17)
25 April
1923.
PER NUMMER
20 CENT.
VOOR WEEK-ABONNÉ'S.
17½ CENT.

Panorama

GEÏLLUSTREERD WEEKBLAD
A. W. SIJTHOFF'S UITGEVERS MAATSCHAPPIJ LEIDEN

PRIJS PER KWARTAAL f 2.25
FRANCO PER POST f 2.50

H. K. H. PRINSES JULIANA.

Ter gelegenheid van Haar veertienden verjaardag op 30 April e. k. geven wij op deze pagina een bijzonder goed gelijkend portret van H. K. H. Prinses Juliana.

In het hartje van de hoofdstad: Munttoren, V. & D., Hôtel de l'Europe, Vrijwillige Burgerwacht en het dak van Tuschinsky.

LUCHT-FOTOGRAFIE

door

HENRI HEGENER

Met Foto's der Koninklijke Luchtvaart Maatschappij.

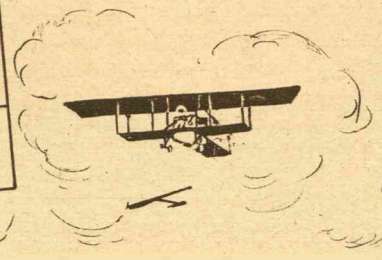

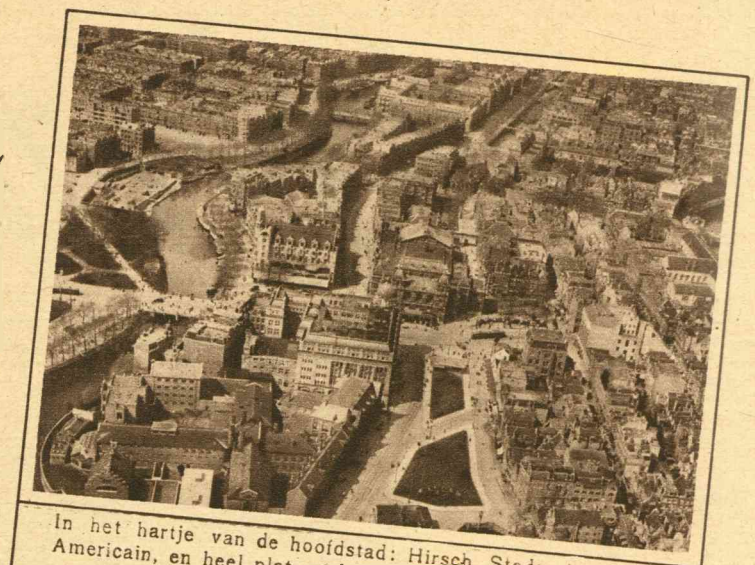

In het hartje van de hoofdstad: Hirsch, Stadsschouwburg, Americain, en heel plat op de straat, het passage-kantoor der Koninklijke Luchtvaart Maatschappij.

AL valt het, gezien de vloedgolf van ellende die de groote wereldkrijg over onze arme menschheid heeft doen heenspoelen, wèl zwaar om nog te spreken van de zegeningen van den oorlog, nuchter beschouwd heeft die meer dan vierjarige kamp toch ook z'n lichtzijden gehad.

Wanneer we over lichtzijden spreken, dan denken we bijv. aan de verschillende takken van techniek, die juist door de groote volkerenworsteling tot een hooge ontwikkeling zijn gebracht. En natuurlijk denken wij dan aan takken van techniek, die geen vernieling beoogen doch juist wederopbouw, een weer doen opbloeien van het door den krijg half lam geslagen maatschappelijk leven.

Tot dit kleine goede erfdeel dat god Mars ons liet, rekenen we bijv. de thans hoog vervolmaakte luchtfotografie. Want waarlijk: wanneer we eens terugdenken aan den stand van de aérofotografie in de jaren vóór de fatale Augustusmaand van '14 en we vergelijken dat met hetgeen die techniek thans vermag en presteert, dan is het verschil gewis geweldig. Geweldig in ons voordeel.

Dat het vanuit het luchtruim op de gevoelige plaat brengen van de schoone gelaatstrekken van mama Aarde al héél lang z'n toepassing vindt, blijkt wel hieruit, dat er 'n luchtfoto van Parijs bestaat die reeds genomen is in het jaar 1868. Ze is het werk van den beroemden Franschen ballonvaarder Nadar. Nadat de ballonsport meer en meer beoefenaars begon te tellen, nam ook de luchtfotografie grooteren omvang aan. Op dit nieuwe terrein der fotografische kunst verwierf zich vooral de Zwitsersche ballonvaarder Spelterini groote verdiensten. Zijn schitterende op zijn talrijke ballontochten genomen wolkenfoto's en alpen-opnamen, hebben hem een groote vermaardheid bezorgd.

Na het debuut van het bestuurbaar luchtschip in Duitschland, kreeg de luchtfotografie ook militaire waarde. De toepassing was echter heel bescheiden. Algemeen doordrongen van de waarde der luchtfotografie voor verkenningsdoeleinden was men althans geenszins. In hoofdzaak bleef ze een liefhebberij.

Totdat de oorlog uitbrak.

Bestond in de eerste weken bij het snelle tempo waarmede de aanvallende legers optrokken, de verkenning uitsluitend uit waarneming met het oog, toen het offensief vastliep en overging in een stellingoorlog; toen de tegenstander tranchée op tranchée begon te graven, overal batterijen in positie bracht en overal opslagplaatsen oprichtte, toen schoot de gewone wijze van observeeren hopeloos te kort en kon alleen de gevoelige plaat, die in

Scheveningen: onze mooiste badplaats, en hoe men van uit den hooge de branding ziet.

één oogopslag alles in zich opneemt, uitkomst brengen.

Er moesten echter heel wat problemen tot oplossing worden gebracht, heel wat moeilijkheden uit den weg worden geruimd, vóór de fotografische verkenning goed tot haar recht kwam. Groote bezwaren leverden eerstens de snelheid en vooral ook het trillen der vliegtoestellen, waardoor de beelden niet duidelijk werden, en moeilijkheden werden ook de algemeene bouw der vliegtuigen en de plaatsing van den waarnemer, waardoor alleen schuin omlaag kieken mogelijk was. Ook de atmosferische gesteldheid sprak een krachtig woordje mee.

Dit was echter nog niet alles. Kwam een waarnemer met een werkelijk waardevolle collectie opnamen weer thuis, dan ontstond er een zware woordentwist over wat men noemt „het lezen" der fotografieën. De hoogere oomes werden gek van al die details, snapten van dat labyrint van loopgraven en streepjes en puntjes en vlekken niets. En of de werkelijk geoefende waarnemers nu al beweerden, dat hun opnamen hoogst belangrijke aanduidingen bevatten, een meewarig schouderophalen was dikwijls het eenige antwoord, of het laatste woord. Zoo bleven tal van belangrijke gegevens onbenut. Totdat ook weer deze moeilijkheden overwonnen werden. Immers toen bleek, dat het uitpluizen en het ophalen van het werkelijk belangrijke op de luchtfoto's lang niet ieders werk was, zette men uitsluitend geoefende oogen aan dit werkje. Kregen we expert-fotolezers, die de op vijf- à zesduizend meter hoogte gemaakte opnamen tot in de kleinste details wisten te ontleden.

Nieuwe obstakels versperden weer den weg, toen men met camouflage begon te werken. Een kunst, waarin vooral de Britten, die zelfs speciale afdeelingen voor dit werk van wegmoffelen en bedotten in het leven hadden geroepen, bijzonder handig waren. Zoo vonden de Duitschers eens, na 'n frontdoorbraak een van zoo'n camouflagefabriek afkomstige factuur, waarop te lezen stond: „Geleverd: een stuk weidegrond, type I, compleet met boterbloemen." En onder die lachende malsche weide van doek en verf, die er op de luchtfoto heusch oerecht uitzag, stond een groot Britsch kanon.

Maar de fototechniek wist ook hier wel raad. Men maakte n.l. ook stereoscopische opnamen, zoodat men in het gefotografeerde object relief kreeg. Zoo bereikte de aéro-fototechniek een zeer hoogen graad van ontwikkeling.

Intusschen toonde de bij het oorlogswerk opgedane ervaring al heel duidelijk, dat ook na den terugkeer van den vrede voor de luchtfotografie 'n geweldig arbeidsveld zou braak liggen. Hoezeer die verwachtingen gewettigd

De Amsterdamsche Beurs van Berlage.

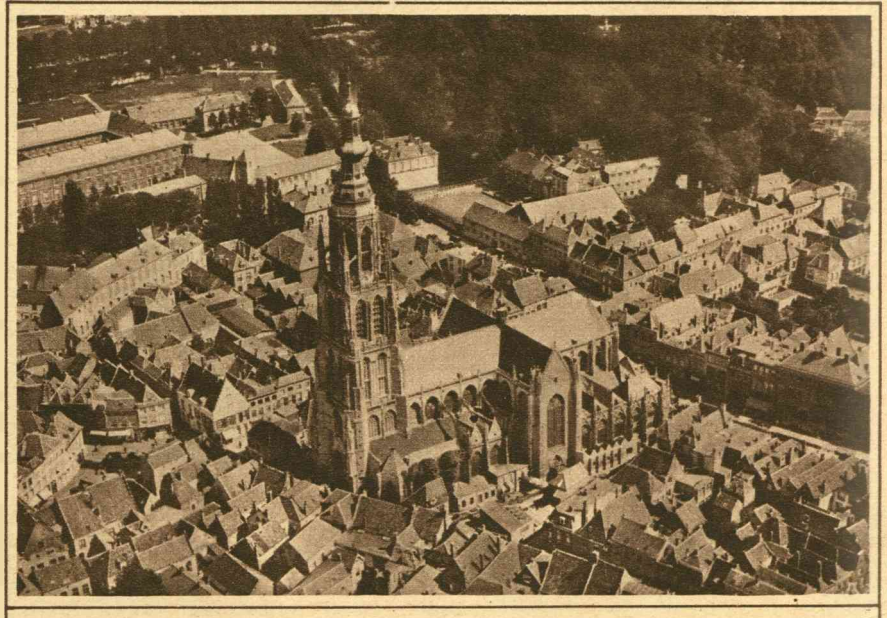

De Kerk van Breda, zooals ze gekiekt werd in opdracht van de gemeente.

„Zandvoort aan de Zee".

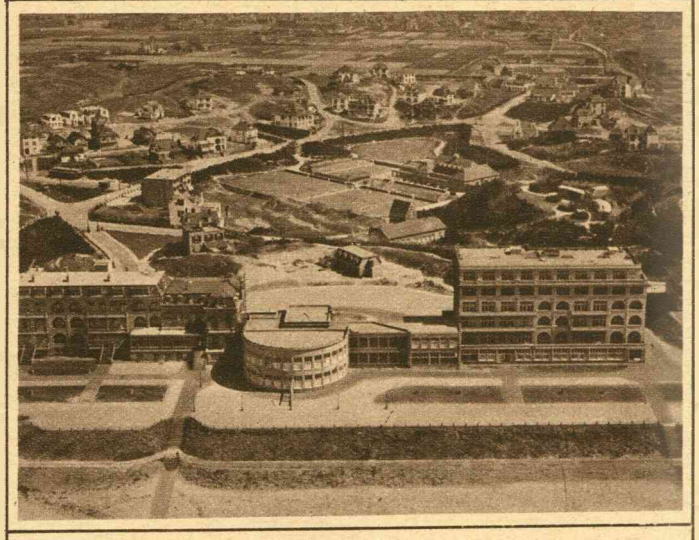

Aan de Noordzeekust: Noordwijk met z'n Huis ter Duin.

zijn geweest, heeft de practijk getoond. Heeft ze getoond op overtuigende wijze. En toch staan we hier nog geheel aan het begin.

In haar toepassing voor vredesdoeleinden, zijn de moeilijkheden der luchtfotografie echter lang zoo groot niet meer als in de dagen van den krijg. Het vraagt geen omhoogschroeven meer tot vier-, vijf-, zesduizend meter om te ontkomen aan het moordend lood van blaffende kanonnen. Het gaat er ook niet meer om de opnamen tot in de kleinste details te moeten uitpluizen en het is ook niet meer noodig camouflagegeheimen te onthullen.

In haar pacifieke toepassing kreeg de luchtfotografie wel het eerst beteekenis in den vorm van verkoop van foto's en ansichtkaarten. Bijzonder in Zwitserland was men er al heel spoedig bij op deze wijze de aérofotografie tot een loonend bedrijf te maken. Geen stad van beteekenis en geen berg van naam, die daar in het oude Helvetia niet vanuit een door het luchtruim zwierend vliegmaaksel op de gevoelige plaat werd gebracht.

Al heel ras volgde de reclame-fotografie — duidelijker gezegd het nemen van objecten op order, zooals dat hier te lande door de fototechnische afdeeling van onze vermaarde Koninklijke Luchtvaart Maatschappij wordt uitgevoerd. Het is vooral in deze toepassing, dat de aérofotografie reeds groote successen heeft mogen boeken. Menig, den polsslag van den tijd voelende fabrikant, die òf voor een uit te geven catalogus, òf voor brievenhoofd òf, en dan flink vergroot, voor de wandversiering op z'n kantoor, nu eens een betere en meer getrouwe afbeelding van z'n fabriekscomplex wilde hebben, dan de thans wel heel erg afgezaagde, oudmodische vogelvluchtteekening. In buitenlandsche bladen zagen we de luchtfoto ook benut ter illustreering van advertenties over te koop of te huur aangeboden landhuizen. Annonces waarbij de luchtopname den lezer wel een duidelijk begrip gaf van den bouw van het huis en ook klaar de heerlijke encadreering van boomen en gazons en lanen en paden toonde. Hier gaf de aéro-foto een mooi overzichtelijk beeld zooals een van den grond af genomen opname onmogelijk had kunnen bieden.

Al zeiden we reeds iets van een groot verschil tusschen de luchtfotografie voor krijgs- en die voor vredesdoeleinden, zoo geheel eenvoudig is die nieuwere, de na-oorlogsche toepassing, toch niet.

Niet te kieken valt er bij wazig of regenachtig weer. Zelfs wanneer er geen wolkje aan den hemel staat en de aarde zich baadt in zonneschijn, kan de atmosferische gesteldheid voor den vliegenden camera-man te ongunstig zijn om er op uit te trekken. Dit is, althans voor ons laag-land, ook in den winter het geval, daar de zon dan voor het verkrijgen van zeer duidelijke luchtopnamen, niet sterk genoeg is. Een eerste eisch is voorts, dat de luchtfotograaf precies de situatie van het op de plaat te brengen object weet. Aan het bij de opdracht vermelden van het huisnummer heeft hij niets. En aan de vage aanduiding dat de te nemen fabriek over de woning ligt van meneer die en die, ook niets. Noodig voor hem is een klein situatieschetsje met vermelding van eenige markante détails, als aard en kleur van de daken, plaats van den fabrieksschoorsteen e.d.

Wijders dient natuurlijk rekening te worden gehouden met den stand van de zon, met beeld-obstakels als boomen, mitsgaders met de speciale wenschen van den opdrachtgever. Om ook dat laatste niet te vergeten. Immers de een wenscht zijn eigendom zus en de ander zoo op het plaatje te zien. Ook werd wel eens gevraagd om te wachten tot de directeur op het dak stond. Of speciaal het moment te knippen, dat er 'n heel groote order de deur uitging. Met dergelijke futiliteiten had de oorlogsfotograaf natuurlijk weer niets te maken.

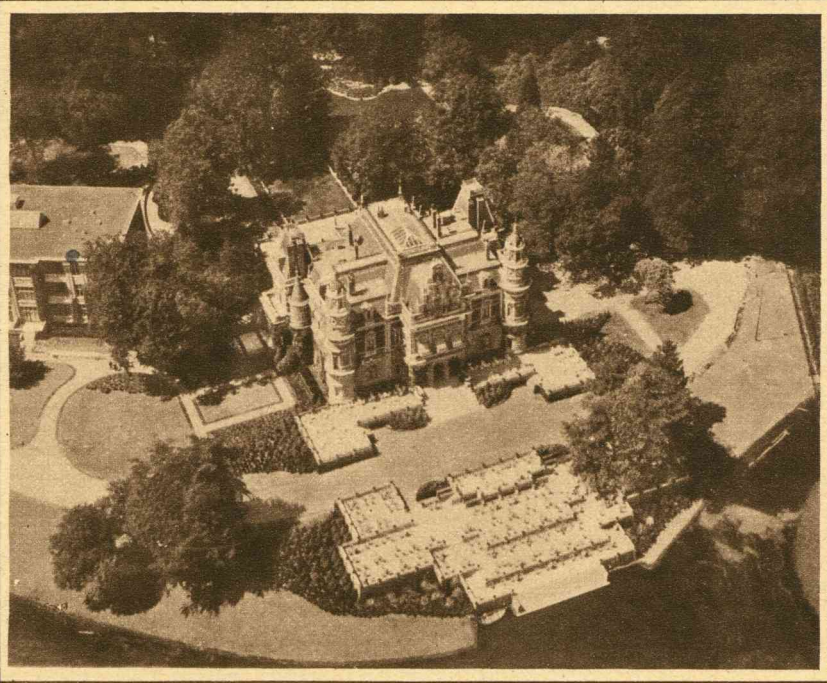

In de buurt van het Haagje: Hotel-Kasteel Oud-Wassenaar.

Een ander en wellicht nog nuttiger terrein heeft de aérofotografie betreden, door haar groote diensten bij het op plaat brengen van den stand van groote werken zooals bijv. haven- en villapark-aanleg. Bij uitbreidingsplannen van een gemeente stelt ze voorts de vroede vaderschap in de gelegenheid zich een duidelijk en volkomen waarheids-getrouw beeld te vormen over den bestaanden omvang der gemeente en de voor uitbreiding beschikbare bouwterreinen. Van laatstgenoemde toepassing der edele luchtfotografie, genoot reeds in 1920 de gemeente Soest. Waar de K.L.M. zich toen nog niet met de aéro-fotografie occupeerde, werd gebruik gemaakt van den toen voor burger-doeleinden beschikbaar gestelden fotodienst der militaire Luchtvaart-Afdeeling.

Ten behoeve van den Topografischen dienst, zijn, voor het herzien van ons kaartenmateriaal, door de L.A. ook nog verschillende seriebeelden gemaakt.

Door deze laatstgenoemde toepassing heeft de luchtfotografie dus ook het terrein der cartografie betreden. Het is vooral op dit gebied dat die toepassing van enorme waarde is gebleken.

Denken we maar eens na.

Het in kaart brengen van bepaalde streken, dat op de gewone wijze een werkje is van dikwijls maanden langen arbeid, speelt het foto-vliegtuig klaar in luttele uren. Het groote nut van dezen arbeid is ook heel duidelijk gebleken in den grooten oorlog. Een der mooiste staaltjes is wel het volgende. Het was vóór de inname van Jeruzalem in 1917, dat de opmarsch van de Britsche troepen door de moeilijke bergachtige terreingesteldheid slechts langzaam vorderde. De oude kaarten bleken onbruikbaar te zijn. Zoo werd aan de luchtvaart-afdeeling order gegeven nieuwe kaarten te ontwerpen. Het bevel dat des nachts werd uitgevaardigd, werd reeds den volgenden morgen ten uitvoer gebracht. Twee Australische vliegers, waarvan de een wijlen kapt. Ross Smith, de winnaar van de Engeland-Australië-vlucht, vlogen over het gebergte en brachten achter elkaar 'n oppervlak van 37 vierkante mijlen op plaat, zijnde de streek liggende tusschen de Britsche troepen en de Heilige Stad. De foto-technische dienst werkte nu den geheelen nacht door aan de 137 platen en filmen die door de twee vliegers waren opgenomen en reeds den volgenden avond kwam de nieuwe kaart bij de drukkerij van het veldleger van de pers en was gereed om verspreid te worden. Vijf dagen later werd Jeruzalem genomen.

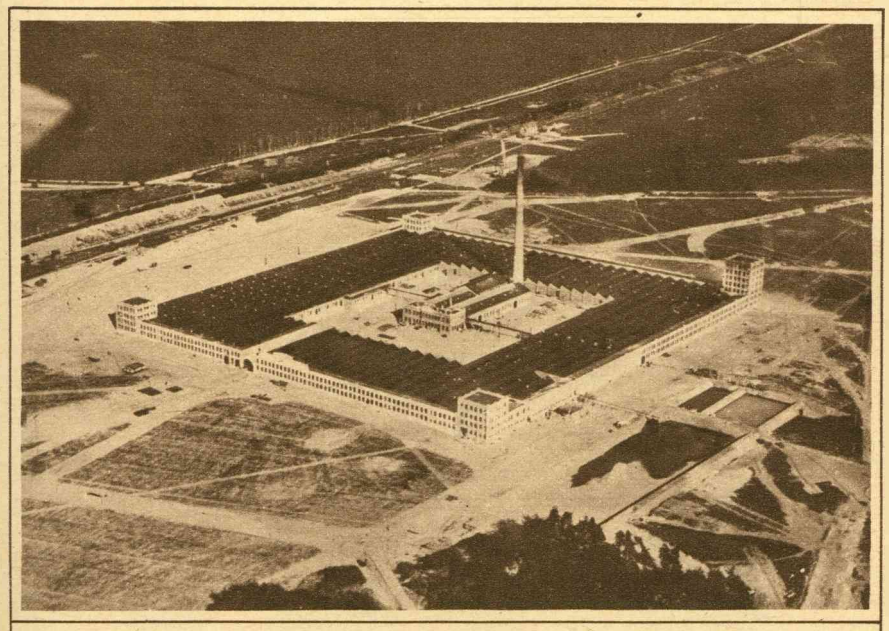

De kunstzijde-fabriceerende fabriek „Enka" te Ede.

Een trekpleister voor alles wat vreemdeling heet: Marken.

TWEE EN TWEE IS VIJF

EEN MONOLOOG NAAR HET ENGELSCH VAN BASIL H. WATT

Dramatis persona: Mevrouw Eversleigh.
Plaats der handeling: Mijnheer Eversleigh's studeerkamer.

Mevrouw Eversleigh (met den hoorn der telefoon in de hand): „Eén, twee, negen, zeven, acht, Holborn, alstublieft. — Hallo! .... Hallo! Met de Carbo-Steel-Company? — Is mijnheer Eversleigh al weg .... Ja? — Waar is hij heen gegaan? .... Een zakenbezoek? .... Zou hij vanmiddag nog terugkomen op kantoor? .... Als hij terugkomt vraag hem dan mij direct op te bellen. O! Ik ben Mevrouw Eversleigh, zijn vrouw. — Dank u wel! (Zij hangt den hoorn op).

Werkelijk, de manier waarop Robbie zich de laatste weken gedraagt, is wel in staat om de meest-meegaande vrouw uit haar humeur te doen geraken (Zij poedert haar gezicht voor den spiegel). Natuurlijk, de arme jongen moet zijn zaken behartigen, dat is duidelijk, en hij moet maken, dat ze goed marcheeren ook, maar het valt voor mij ook niet mee om iederen avond alleen te zitten en alleen te dineeren. Neen, hoor, dan heb ik het maar liever wat minder, als ik hem dan maar wat meer bij mij heb. Als hij nu thuis komt, heb ik nog niets aan hem. Dan is hij zóó vermoeid, dat hij niets anders zeggen kan dan: „Het spijt mij erg, dat ik zoo laat ben, lieve," en „Ja, lieve," en „Nee, lieve .... O! (Zij gaat zitten).

Hij heeft mij gisterenavond niet eens 'n kus gegeven. Maar morgenochtend, als ik mijn dagelijksch rantsoen van zijn aanwezigheid krijg, zal ik het hem vertellen, en dan zal ik eischen — ja, eischen — dat hij morgenavond voor één keer vroeg thuis komt, al zou er ook een aardbeving door plaats hebben op zijn kantoor.

Ik beloofde hem te beminnen, te eeren en te gehoorzamen, maar ik heb *niet* beloofd op hem te zitten wachten in volslagen eenzaamheid en een nieuw avondtoilet. (Staat op en loopt naar den anderen kant der kamer). Wat voor nut heeft het een nieuw avondtoilet te dragen als niemand het ziet? ... Ik weet wat! ... Ik zal eenige kennissen vragen om een Vrijdagavond hier te dineeren. Dan zal Robbie zeker wel maken, dat hij thuis is, want hij is zoo vreeselijk jaloersch. ... (Zij gaat zitten in een stoel naast de schrijftafel).

Nou — wie zal ik vragen? Eens kijken .... als ik Dora Stone en .... en Frank Willis eens vroeg? Tusschen twee haakjes: wat is Dora Stone's nieuwe adres? Zij heeft mij gisteren haar adres geschreven. (Zij zoekt op de schrijftafel).

Ik dacht, dat ik het hier. ... Hè? .... Misschien weggegooid. (Zij zoekt in de papiermand naast het bureau). Lieve hemel, die mand is in geen week geleegd. Ik moet Pattison eigenlijk een standje maken. Dat is geen manier. (Zij leegt de mand op den grond en knielt er bij neer, de papieren vlug doorzoekend). Het lijkt alsof er alleen maar visitekaartjes in zijn. Niets dan .... (Zij houdt op met zoeken, en kijkt op van de papieren, een stuk van een brief in haar hand). — Wat beteekent dat? „Geloof mij, mijn liefste Robbie, steeds je liefhebbende K—."

Nou — wie ter wereld schrijft op die manier aan Robbie? Zijn moeder is dood .... en het is een vrouwehand. En natuurlijk, zijn vrienden .... „Geloof mij, mijn liefste Robbie, steeds je liefhebbende K—." Wat? (Zij woelt in den hoop papieren en zoekt verwoed).

Dat is werkelijk zonderling, ik zal de laatste zijn om een ander te bespionneeren, en het laatst mijn eigen man, maar een vrouw heeft ook haar rechten, en .... ha, hier is het .... K-K-Katie Sangster! „Geloof mij, mijn liefste Robbie, steeds je liefhebbende ...." Hemel! Katie Sangster. Zij — zij schrijft op die manier aan Robbie, die .... die verwaande, leelijke spicht. Daar moet ik het mijne van hebben .... Ik moet de rest van dien infamen brief vinden. (Zij zoekt verder en vindt het begin van den brief, dien zij nu op het bureau uitstrijkt).

„Ha! „Lieve, beste Robbie" — (gemeenerd!) „Ik heb je zoo erg gemist sinds Zaterdag. Je bent het zeker beu geworden iederen avond met mij naar den schouwburg te gaan, maar je weet, dat ik er dol op ben ...." O, ik wil geen woord meer lezen. O! (Zij stampt op den grond). Dat is het dus, wat hij iederen avond doet, dat is het wat mijn man .... ha! (sarcastisch) mijn *man* is iederen dag van den vroegen morgen tot den laten avond met zijn zaken bezig geweest! Van Katie had ik zoo iets wel verwacht, maar van Robbie! O, Robbie, ik zou *nooit* geloofd hebben, dat *jij* ...!

Het is *te* verschrikkelijk. Maar dat duld ik niet. Niet één oogenblik! Ik wacht niet eens tot hij thuis komt! Als hij mij zoo bedriegt met een ander, dan is hij nog voor veel erger dingen in staat. Als *zij* zulke brieven aan hem schrijft, hoe moet *hij* ze dan wel aan haar schrijven? Moeder heeft altijd wel gezegd, dat hij geen goede man voor mij was — maar wat zou ze wel zeggen, als ze *dit* wist? „Steeds je liefhebbende —" O, het is schandalig. Ik wil geen dag langer met hem leven. Ik wil scheiden — beslist —"

„Samson en Delila".

Bovenstaande opname geeft een scène weer uit „Samson en Delila", groot drama van Sidney Garrick (Ernst Vadja) en Alexander Corda, welke laatste ook op schitterende, artistieke wijze de regie verzorgde. De film, die o.a. werd vertoond in Tuschinski's Theater te Amsterdam, is van een groote schoonheid, en laat zien hoe de geschiedenis van Samson en Delila zich steeds in onze samenleving nog herhaalt. Zij maakt op de toeschouwers dan ook een diepen indruk.

Eens kijken, wie heb ik noodig om te scheiden? Een advocaat! O, wacht .... Gilley en Porter, dat zijn goede. (Zij zoekt in het telefoonboek en neemt dan den hoorn op). Hallo. Twee-nul-acht-zes-drie. — Ik zal naar Mr. Porter vragen. Dat is de geschiktste, en ... Hallo, met Mr. Porter? Ik wil scheiden, Mr. .... Nou, met wien dan? O, is mr. Porter er niet? Uit? Nou, goed. Vraagt u dan Mr. Gilley .... Wat, oók uit? Dat is absurd .... Er hoort toch iemand op kantoor te zijn, als een zóó dringende zaak .... Wat? Zijn ze voor twee dagen uit? Hoe *durven* ze! .... Eh — weet u ook of Mr. Porter een scheiding voor mij kan bewerken? .... Ik zou het graag willen weten, omdat ik den verschrikkelijksten brief gevonden heb .... Wat? .... Neen, zeker niet. Ik wil niet, dat u het Mr. Gilley laat weten. Ik wil Mr. Porter, dien vertrouw ik heelemaal .... O, heel goed, kunt u mij Mr. Porter's privé telefoon-nummer opgeven? 786? Dank u! (Zij hangt den hoorn op).

Ik durf haast niet! Het proces wordt natuurlijk publiek, en iedereen zal er over praten. En Katie Sangster zal er natuurlijk in groeien! (Zij kijkt naar den brief op het bureau. Dan staat ze vastberaden op en neemt den hoorn van de telefoon). Zeven-acht-zes. — Ik kan hem gerust alles vertellen. Hij is zoo'n aardige man, en hij zal mij wel begrijpen. Ik kan ... Hallo, Mr. Porter? Het spijt mij zoo erg, dat ik u lastig moet vallen, maar er is iets vreeselijks gebeurd. Ik zocht een kaart in de papiermand, toen ik een liefdesbrief vond — een minnebrief, en ik ken die vrouw, zij is jonger dan ik. — Wat? — Wie ik ben — O, dat vergat ik: ik ben Mevrouw Eversleigh. Ja, natuurlijk bent u verbaasd. Ik had het ook voor onmogelijk gehouden. Maar ik wil scheiden. Hoe gauwer hoe liever. Ik zou graag willen, dat u alle maatregelen nam; maar doet u het zoo geheim mogelijk. Natuurlijk, weet ik dat het een ernstige stap is, maar wat zal ik doen? ... U excuseeren? U heeft gasten? Nu, (koel) het spijt mij, dat ik u lastig heb gevallen! U morgen op uw kantoor bezoeken? Goed! Ik kom om elf uur. Ik ben woedend, ziet u; niet zoozeer omdat hij mij bedrogen heeft, als wel omdat .... Hallo! Hallo! Lieve hemel, hij heeft afgebeld. Hoe ongemanierd! Maar ik zal nu zelf de zaak ter hand nemen! Ik ben wel een beetje hulpeloos, maar in omstandigheden als nu kan ik toch wel optreden. (Zij gaat aan het bureau zitten). Ik ga die leelijke Katie Sangster schrijven. Zij zal weten, wat ik van haar denk.

Nu dan: „Mejuffrouw, De schandalige relaties die er tusschen u en mijn man bestaan, heb ik bij toeval ontdekt, door een van uw schaamtelooze brieven, welke u aan hem geschreven heeft. Ik begrijp, dat *u* uw gedrag niet erg vindt, (dat zal haar woedend maken) maar ik wil u mededeelen, dat ik de zaak in handen van mijn advocaat gegeven heb, en dat uw reputatie, *zoo als zij is*, ten volle bekend zal worden. Phyllis Eversleigh." (Zij belt, vloeit den brief driftig af; de telefoon belt).

Zoo .... dat — dat zal zeker Robbie zijn, om zijn verontschuldigingen te maken. O, hoe gemeen! (Zij neemt den hoorn). Ja — ja .... (koel). Ja, ik wist, dat jij het zijn zou. Zoo, ben je klaar met je zaken — ha! — en nu ga je dineeren en naar den schouwburg. Ja — ja — ja. (Hij probeert den onschuldige te spelen). Wat? Je wil, dat ik met je mee ga? Neen, zeg ik je, *neen*! Ik heb je leeren kennen! — *ik weet alles!* (Belt woedend af. Neemt den brief van het bureau. Er wordt geklopt).

„Ja! Pattison, wil je direct dien brief posten? Direct, begrijp je? (Geeft den brief over). Pak dan het noodzakelijkste voor mij in. Ik ga een weekje naar mijn moeder. Vannacht ga ik in een hotel slapen.

(Zij loopt de kamer door en ziet op den schoorsteenmantel een telegram liggen. Zij neemt het haastig op). Wat? Hoe lang heeft het daar al gelegen! Hé, waarom heeft Pattison het mij niet gebracht? Wat 'n uil! Maar wat geeft het haar nu nog 'n standje te maken, nu ik toch weg ga? (Zij gaat zitten).

Robbie! Robbie! Je hebt mijn hart gebroken! (Tranen). Als ik niet altijd veel van je gehouden had en goed voor je geweest was, dan zou ik het kunnen begrijpen; maar ieder uur van den dag heb ik aan jou gedacht — en was ik trotsch, jou als man te hebben, en dat alles nu zóó moet afloopen! O, als ik maar kon bevroeden! .... (Zij staart verbaasd op het telegram). Dit is een telegram .... van .... wie? Wat ter wereld beteekent het. (Zij leunt tegen het bureau en leest). „Wij zijn geëngageerd. Geef ons je zegen. Catherine-Sangster en Robert Wilson." Wij zijn geëngageerd. Catherine Sangster en Robert Wilson! Robbie! — „mijn liefste Robbie" (het gedeelte van den brief op het bureau lezend). O, natuurlijk .... Rob Wilson — 't is waar ook — bezocht mij Vrijdag en vroeg of hij een paar brieven kon schrijven — en hij verscheurde dien brief — en hij is geëngageerd met Katie Sangster? En dus is het heelemaal *mijn* Robbie niet?! O, hemel (valt in den stoel). Wat moet ik doen? Wat *heb* ik gedaan? (Zij staat op). Ik heb Mr. Porter getelefoneerd om te scheiden. Ik heb Robbie getelefoneerd — mijn Robbie! O, wat zal hij wel denken! Ik moet hem zien te bereiken; hij zal — (Men hoort het geluid van een claxon. Zij snelt naar het raam). Robbie! Daar is hij! Wat moet ik zeggen? Pattison! (Er wordt gebeld). Doe eens gauw open, Pattison! Wat zal ik zeggen? Ik-ik-ik zal zeggen, dat hij een verkeerd nummer heeft opgebeld en dat hij met een ander gesproken heeft. En ik moet Mr. Porter spreken, voordat Robbie er van hoort. En, o, Pattison. Die brief aan Katie Sangster? Heb je dien gepost? Neen? Jou engel! (Zij loopt snel naar de deur, onderwijl den brief in snippers scheurend).

Doek.

Allah's recht.

Hiernaast brengen wij een tweetal fraaie opnamen van de schitterende film „Allah's Recht", een verhaal van den Islam. De film, die van Luitz-Morat is, werd uitgebracht door Cinematographies Pathé Frères. Het scénario is van Alfred Vercourt en Luitz-Morat. Het gegeven van dit filmspel, dat door speelsters en spelers op meesterlijke wijze vertolkt wordt, is, met de prachtige, grootsche tafereelen die er in voorkomen, wel in staat het publiek op boeiende wijze te verpoozen.

DEN TSARENEED GETROUW

HERINNERINGEN VAN EEN KOZAKKEN-OFFICIER

door Luit.-Kolonel M. V. Graaf Mouravieff-Amoursky

(Alle rechten, ook die van vertaling, voorbehouden.)

10)

Zijne verbazing was echter niet gering toen hij, juist op het oogenblik dat hij in het rijtuig wilde stappen, zich niet alleen omringd zag door de leden van het comité met hunne roode lintjes, maar bovendien door alle trompetters, alle bureauschrijvers, die om strijd hem trachtten duidelijk te maken, dat het eene vergissing was en dat zij hem smeekten te willen blijven. Serdukoff heeft er zich natuurlijk niet aan gestoord. De manschappen hadden echter spijt over hetgeen zij gedaan hadden.

In mijn regiment werd gelukkig geen enkel officier aangehouden of beleedigd. Ik herinner mij nog den dag toen de eerste republikeinsche hervorming moest worden ingevoerd n.l. het verbod om de manschappen te tutoyeeren. Ik zei tot Strachnikoff: „van morgen af ga ik „U" tegen je zeggen". „U Hooggeboren vergeve mij, indien ik iets misdreven heb." Toen ik hem daarop de nieuwe wet had uitgelegd, schudde hij zijn hoofd en zeide: „Wij zijn dank zij God met U Hooggeboren gedurende de herfstgevechten in leven gebleven. Al mijne vroegere bevelvoerders, die ik dood op mijn rug uit het vuur heb gedragen, hebben altijd „jij" tegen mij gezegd en mij bij mijn naam genoemd. Wij zijn daar steeds wel bij gevaren. Mag ik U daarom met nadruk verzoeken mijn bescheiden bede te vervullen, van de oude gewoonte niet af te wijken?"

Ik moet hieraan toevoegen, dat het tutoyeeren een oud-Russische gewoonte is en dat het „U" zeggen slechts later onder westerschen invloed gebruikelijk is geworden. Zelfs Peter de Groote werd altijd door zijne hooge ambtenaren in den tweeden persoon enkelvoud aangesproken en iedere „moesjiek" (boer) sprak zijn meester tot op onze dagen met „jij" en „jou" aan. Deze wijze van spreken vormde geen kloof tusschen de officieren en soldaten, integendeel het gaf eene zekere toenadering. Strachnikoff begreep dat, een kerel als die minister Goutchkoff kon of wilde dat niet begrijpen.

De tweede gardecavalerie-divisie, waar geen kozakken-regimenten onder waren, werd ook revolutionnair. Zij begrepen de vrijheid op hun manier. Dragonders, uhlanen, huzaren, allen die tot die divisie behoorden weigerden te oefenen, de paarden schoon te maken en in het algemeen orders van wien ook, op te volgen. In de reservegarnizoenen, in de etappe en bij de mariniers in Kroonstad en Petersburg begon men reeds de officieren te dooden. Onze positie werd langzamerhand onhoudbaar. Wegloopen streed tegen onze begrippen van eer: er was dan toch altijd nog oorlog. De generaals hadden nog gemakkelijker weg kunnen gaan dan wij. Maar ook zij bleven grootendeels op hun post. De wanorde nam toe, aangewakkerd door troepen matrozen en propagandisten, die van Petersburg uit naar den troep werden gezonden. Naar mijne meening ware het beter geweest, indien alle officieren en bloc ontslag hadden genomen. Wel is waar zouden er dan eenige honderden gefusilleerd zijn, maar wat is dat in vergelijking met de duizenden en duizenden van mijne kameraden die in 1918, '19 en '20 gevallen of vermoord zijn. Terwijl dan ieder onzer lijdelijk bleef in den troep, is het wellicht hier de plaats om twee feiten te memoreeren, die den naam van twee officieren onsterflijk maakten. De eerste was een kolonel der uhlanen van Hare Majesteit, Vorst Eristoff van georgische afkomst. Daar zijn chef, de divisie-generaal, ziek was, woonde prins Eristoff in die dagen eene vergadering bij van de chefs der tweede gardecavalerie-divisie en moest, evenals de andere chefs deze bijeenkomst verlaten op grond van een bevel van het soldaten-comité. Hier moet bij gezegd worden, dat prins Eristoff lam was aan rechter arm en linker been, maar dat hij desniettegenstaande deelgenomen had aan de gevechten van '14, '15 en '16. Daar hij niet kon loopen, zag men hem altijd te paard, zelfs wanneer de linies plat op den grond lagen. Gebelgd over de handeling van den soldatenraad, liet hij woedend zijne bagage inpakken en verzocht den soldatenraad te komen. Deze heeren lieten natuurlijk op zich wachten, maar verschenen ten slotte met hunne roode lintjes. Prins Eristoff stond op, steunde op den schouder van zijn chauffeur en sprak met duidelijke, vastberaden stem: „Gij, die door de eskadrons zijt verkoren, gaat heen en zegt aan Uwe kiezers dat de kolonel Eristoff begrepen heeft, dat hij hier niets meer te maken heeft, zegt voorts dat ik gedurende 26 jaar met toewijding in dit regiment gediend heb en dat ik iederen dag bereid ben geweest, voor den Tsaar hetzij aan de grenzen van het Rijk, 't zij op het plaveisel van Petersburg te sterven. Ik heb met een zuiver geweten gediend, ik heb geen lust om Uw speelpop te zijn, mijn hart is geen cocarde en ik laat mij niet rood verven." Daarop vertrok hij, terwijl de soldatenraad stom van verbazing en woedend achterbleef.

De tweede officier, wiens gedrag eveneens grooten indruk op mij maakte, was de chef van den generalen staf van ons armeecorps, de generaal baron Winiken. Ofschoon stafofficier, generaal, oud gardelancier, trachtte baron Winiken onder de nieuwe toestanden te blijven werken, maar zag weldra het onmogelijke ervan in. Op een goeden morgen liet hij den raad van het armeecorps bij zich komen. Die raad bestond uit een veertig soldaten en kozakken, voorts telefonisten, motorrijders en radiotelegrafisten, bij elkaar een 100 tot 150 man. Winiken ging op het bordes van het huis staan waar de staf gevestigd was. In eenige korte woorden zeide hij, dat de nieuwe stand van zaken hem den dienst onmogelijk maakte. Wel is waar had hij in plaats van den keizer te dienen, getracht zijn werk voort te zetten onder eene regeering van gauwdieven, die hem van het eerste oogenblik af met minachting vervuld had, maar hij voelde dat er een eind aan moest komen. Daarop legde hij uit waarom de soldatenraden hem het werk onmogelijk maakten, dat hij echter geen man was om te deserteeren, maar dat men hem evenmin zijn ontslag zou geven. Hij had geen lust meer, om den ondergang van het leger bij te wonen en er bleef hem dus niets anders over dan te verdwijnen." Na dit gezegd te hebben, trok hij zijn revolver en gaf zich zelf een kogel door de slapen. Na eenige oogenblikken droegen officieren, die waren toegesneld en zijn oppasser, die in snikken was uitgebarsten het lijk weg. De soldatenraad ging joelende en lachende uiteen en maakte zich vroolijk over zulk een stommen generaal, die het toch zoo goed bij hun had kunnen hebben.

Tien uur per dag snurken en hun buik rondvreten was natuurlijk het hoogste ideaal van de leden van den soldatenraad. —

Baron Winiken was uit de Baltische provincies en dit geeft mij aanleiding hier te constateeren dat de heeren van den baltischen adel gedurende den geheelen Europeeschen en ook gedurende den burgeroorlog voorbeelden van trouw en vaderlandsliefde geweest zijn. Ook van de Georgiërs kan hetzelfde gezegd worden. De eersten werden gedurende den Duitschen oorlog bij ons vervolgd door de chauvinistische pers en door het parlement om hunne veronderstelde Duitschgezindheid. Het is niet meer dan natuurlijk dan dat de Balten geen anti-Duitsche of anti-protestantsche gevoelens konden hebben, maar desalniettemin had onze Tsaar geen loyaler onderdanen en het leger geen eerlijker soldaten. Het vrijwillige leger der contra-revolutionnairen zag onder zijne vaandels mannen als von Grünewald, Ungern—Sternberg, Rauch von Traubenberg, graaf Pahlen, prins Liven, von Glasenapp en ontelbare anderen. En dat alles niettegenstaande de verdachtmakingen waaraan zij sinds 1914 blootstonden. Die vervolging werd op zijn ergst onder Kerensky. Iets dergelijks was gedurende den Japanschen oorlog met de kozakkenprovincies gebeurd. Ook thans werden de kozakken door de revolutionnairen gewantrouwd.

Half April verliet ons leger zijn cantonnement om een infanterie-bataillon te vervangen. Wij vertrokken in goede orde. Ik was met mijn détachement vooruitgezonden om den verbindingsdienst te organiseeren en ik had gelegenheid te zien wat de infanterie in twee maanden tijds geworden was. Het was een volledige warboel, de commandant en de officieren van het infanterie-bataillon keken met verbazing en verwondering naar onze kozakken. Toen wij eenmaal onzen sector hadden ingenomen, hoorden wij verschillende merkwaardige zaken van onze buren, infanteristen die door en door gepropageerd waren en die niet anders deden dan vergaderingen beleggen om de al of niet noodzakelijkheid van oorlogvoeren te bespreken en om moties van vertrouwen of wantrouwen over hunne officieren uit te spreken. Zoo kwam het voor dat op een goeden morgen een naburig bataillon dat afgelost moest worden en waarvan de manschappen het wachten moede werden, de schitterende gedachte had zijn officieren te binden, den bataillonschef te dooden en eenvoudig weg te wandelen, zonder de buren noch de batterijen te waarschuwen. De Duitschers wisten heel goed wat er bij ons voorviel, maar wachtten nog met den aanval. Hun geschutvuur hinderde ons een weinig, maar het had toch niet veel te beteekenen. Wij officieren begrepen dat 't slechts voor den vorm nog bestond en wij dachten eraan wat zou gebeuren indien een vijandelijk offensief inzette. God bespaarde mij echter dezen dienst langer bij te wonen. Een Duitsche granaat bracht mij in Petersburg terug. Vier soldaten en een telephonist werden op slag gedood. Gelukkig was Strachnikoff met verlof en deelde hij noch het lot der vijf genoemden noch het mijne. Juist toen hij van verlof terugkwam vernam hij dat ik in de ambulance lag. Daar vond hij mij. De ontroering van zijn gelaat laat zich niet beschrijven, toen hij zag dat ik niet meer kon spreken. Mijn transport naar Petersburg ging behoorlijk. Wel is waar liepen er geen roode-kruis-treinen meer, maar men stopte mij in een slaapwagen. Dank zij Strachnikoff kon ik gedurende den geheelen reis blijven liggen. 's Nachts was het vrij rustig, maar overdag moest Strachnikoff met zijns gelijken letterlijk vechten om hen uit mijn compartiment te houden. Dat laat zich begrijpen, want niet alleen waren de wagons vol, maar alle daken der wagens waren bezet. Duizenden gedelegeerden, propagandisten, deserteurs reisden in die dagen zonder billetten en zonder verlof. Groepjes soldaten eischten van de stationschefs dat extratreinen in deze of gene richting voor hen werden gereedgemaakt. Weigerden de chefs dan werden zij op staanden voet gefusilleerd.

Toen den eersten nacht van mijn transport Strachnikoff in Kazainie was uitgestapt om water te halen, kwam hij met twee oude vrienden van mij terug: de kapitein Rauch en prins Dolgoroukiff. Ik kon niet spreken en luisterde gretig naar hetgeen zij mij vertelden. De geheele eerste divisie van de gardecavalerie was op spoorwegknooppunten verdeeld om een beetje orde in de transporten te brengen en de desertie tegen te gaan. De eskadrons deden dit nog met een zeker enthousiasme want zij verachtten de infanterie. Zij duldden echter niet dat de officieren gewapend waren. Dolgoroukiff, die later in Kieff gefusilleerd werd, vertelde met verontwaardiging, hoe zijn sergeant, aan wien hij erg gehecht was geweest door deserteurs was doodgeschoten. Het lijk weigerden zij af te staan en hadden zij in een goederenwagen meegenomen.

(Wordt vervolgd).

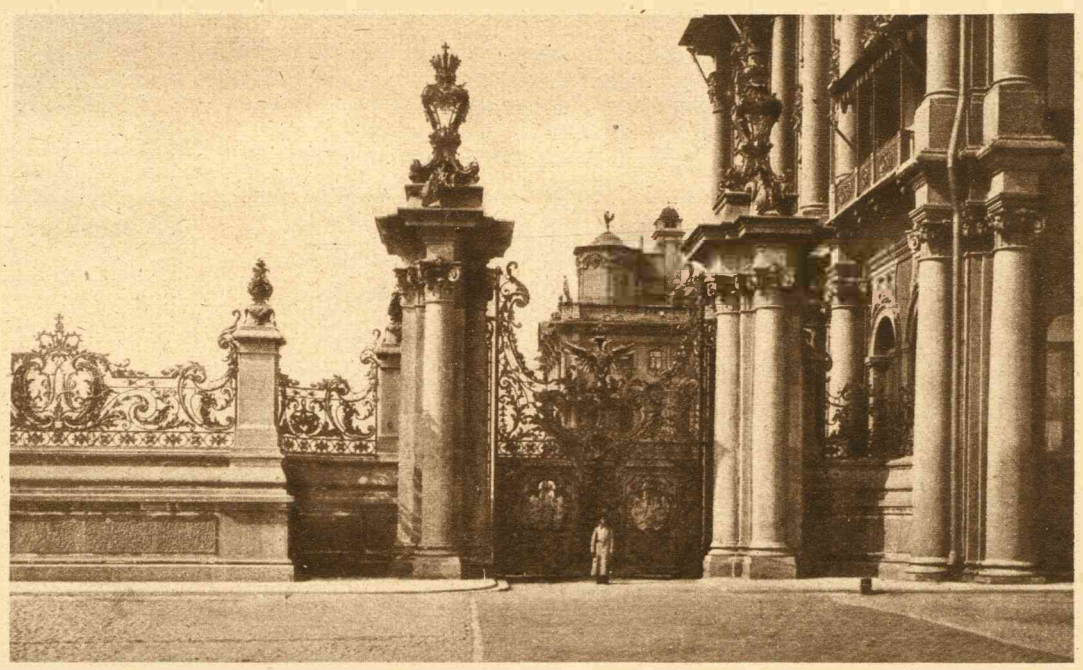

De ingang van het Winterpaleis te St.-Petersburg.

MISÈRE MET 'N PRAATJE!

AAN DE VIER ZWAGERS MET EERBIEDIGE HULDE OPGEDRAGEN DOOR ANT. F. RUYGROK

HET gesprek stokte.

Ze hadden dien avond heel gezellig geboomd over 't weer, — het was mooi weer. Over den Roer — ze waren 't er roerend over eens geworden, 't was er nog roerig. Over Toetankahmen — jongen, jongen wat 'n ontdekking, ofschoon, die reclame-makerij was wat stuitend. Lord Carnarvon was dood — o, dat wisten de anderen ook al. Toen kwam 't gesprek terug op den Roer en op 't weer. En op 'n gegeven moment zaten ze elkaar aan te kijken en waren ze daar, waar mijn geschiedenis begonnen is, — het stokkende gesprek.

Andere avonden hadden de Vier Schoonvaders toch praatstof genoeg, maar dat kan je nou zoo hebben hé, dat er van die oogenblikken komen, waar de een wacht tot de ander wat zeggen zal. Maar daar dan de een niets zegt, kan de ander moeilijk antwoorden.

,,De Vier Schoonvaders'' was de benaming van hun kaartclubje, dat 's winters wel geregeld iederen avond bijeenkwam, om steevast 'n pandoertje te leggen. Zoo tegen de lente verslapte de ambitie dan wat, tot dat ze op een goeden avond besloten de kaarten voorloopig op te bergen. Zoo was 't al elf winters en elf lentes gegaan.

De naam van de kaartclub had heel wat hoofdbrekens gekost. Avond aan avond hadden ze er over gedisputeerd, totdat eén van hen ,,de Vier Schoonvaders'' had voorgesteld. Deze vinding was met een hoeratje begroet. Ofschoon geheel juist was de naam niet. Drie van de vier leden, Pieterse, Brugmans en Barendse wàren schoonvaders, maar Jansen was niet eens getrouwd — laat staan, dat hij schoonvader was. Jansen maakte deze opmerking. Ja, daar had Jansen nou gelijk in. Maar van den anderen kant was deze naam zoo aardig, dat ze er een redeneering op gevonden hadden, waardoor 't toch klopte.

Brugmans had 't op deze wijze onder woorden gebracht: Wij *zijn* schoonvaders, dus in zooverre is 't in orde en Jansen is 't wel niet, maar hij kan 't nog *worden*. Zeker, onze geachte vriend, (wat kon die Brugmans toch redeneeren, hé?) is al vier en veertig jaar, en tot nu toe nog niet in 't huwelijksbootje gestapt, edoch, (zoò had hij 't gezegd) edoch reeds Brederoo zeide zoo terecht: het kan verkeeren! Zeer zeker, zoo direct zou hij ook dàn nog geen schoonvader zijn, maar dat hij er dan een *hàd*, zie dat was dan toch wel waarschijnlijk. Ergo .... de naam was juist!

't Wijs beleid van Brugmans werd geprezen en ,,de Vier Schoonvaders'' was voor immer de naam gebleven. Jansen was nu vijfenvijftig. Zijn neefjes en nichtjes koesterden den vasten hoop, dat oom nu toch wel van huwelijksplannen had afgezien. Niettemin, om 't nu met Shakespeare te zeggen: You never can tell.

't Was lente — de kaarten waren opgeborgen — het gesprek stokte.

Alle vier wilden ze wel weer 'n pandoertje leggen, doch geen van hen zou 't willen bekennen. Barendse deed 't langs een omweg. 't Paaschnummer van ,,Panorama'', dat hij op Jansen's bureau zag liggen, gaf hem de gelegenheid.

,,Zeg, hebben jullie al geprobeerd dat praatje op te lossen? Je weet wel dat ... wacht 'ns, ik zal 't 'ns voor jullie neerleggen. Zeg Jansen, waar zijn de kaarten?''

Jansen haalde ze uit z'n zak!

,,Ja,'' lachte hij verlegen, ,,ik heb den heelen middag al geprobeerd dat praatje op te lossen, ik heb dat blad al niet eens meer noodig, ik kan 't wel uit m'n hoofd neerleggen. Hier, jij die en die ....''.

,,Schoppen acht moet bij Pieterse liggen,'' zei Brugmans, na de kaarten bekeken te hebben.

,,Hoe weet jij dat?''

,,Omdat ik 't zelf ook al geprobeerd heb, maar ik zie er nog geen kans toe.''

,,D'r is een kaart weg,'' bemerkte Jansen, ,,hier, klaveren heer ontbreekt.''

Hij zocht vergeefs in z 'n zakken.

Pieterse haalde 'n ander spel kaarten uit z'n zak. ,,Dan nemen we dit spel,'' zei hij, ,,de kaarten liggen al op volgorde, want ik had 't jullie 'ns willen vragen ....''

Den eersten keer den besten wist Jansen 't. Maar toen hij spelen moest, lukte 't niet. Toen wist Brugmans 't, maar hij kwam er niet. Barendse liet z'n licht schijnen... nee, nu was 't heel zeker! 't Ging goed, maar hartenboer zat in den weg. Daar wist Pieterse raad op. Toen Pieterse inderdaad hartenboer had weggespeeld bedierf klaverenboer alles. Na 'n half uur werden ze zenuwachtig. Na 'n uur kregen ze bijna ruzie, omdat ze 't plots alle vier wisten, wat op slot van zaken op niets uitliep. Na drie uur waren ze even ver, als in 't begin!

,,Er moet een fout inschuilen,'' veronderstelde Jansen. Ze verificeerden de opgaaf, 't was precies zoo. Daar stond 't: Praatje, ingezonden door de Vier Zwagers. Toen wilden ze 't heelemaal niet opgeven. Ja, vier schoonvaders laten zich daar door vier zwagers in de luren leggen! Vier uur in den morgenstond gingen ze naar huis, Brugmans, Pieterse en Barendse. Ze hadden hoofdpijn. Maar 't praatje opgelost hadden ze niet!

De betrokken Pandoerredacteur van ,,Panorama'' kreeg den volgenden dag vier telegrammen met betaald antwoord. Merkwaardig vond hij 't, dat de inhoud vrijwel aan elkaar gelijk was.

,,Is praatje van de vier zwagers op te lossen?''

Hij seinde terug: Voor degene, die de oplossing vinden kan, wel.

En toen nu ieder der leden van de Vier Schoonvaders 't antwoord in zijn bezit had mompelden ze, ieder voor zich: ,,Nou spendeer ik er 'n heelen dag aan. Ik zàl 't vinden. En vanavond zeg ik zoo nuchter mogelijk: ach ja, laten we 't nog 'ns probeeren met dat praatje en als de anderen er natuurlijk weer niets van terecht brengen .... dan kom *ik!* ....

Dien avond kwamen ze niet bij elkaar. Niemand wist de oplossing.

Barendse was op bezoek bij 'n zwager van 'm. Hij zou er den avond doorbrengen. Ongemerkt bracht hij 't gesprek op pandoeren.

,,Jij kunt 't ook nog al?'' informeerde hij zoo langs z'n neus weg.

,,Nog al,'' stemde deze toe. Zie zoo, dacht Barendse, dien zullen we eens even nemen.

,,Heb jij misschien kaarten bij de hand?'' Ze werden hem gegeven. Barendse verdeelde ze in vieren.

,,Nou heb ik 'n praatje voor me, dat zie je hé? Je moet nu zoo spelen, dat ik 't verlies.'' Hij stak er 'n sigaar bij op.

De zwager keek, met gefronst voorhoofd, naar de kaarten.

,,Ik heb het al!'' riep hij. Barendse lachte 'ns. Nou ja, dat had *hij* al twintig maal uitgeroepen. En Pieterse en Brugmans en Jansen ook! ,,Laat maar 'ns zien!''

Het wonderbaarlijke geschiedde! Zoo .... zoo .... en zoo .... voilà, 't was opgelost!

,,Doe 't nog 'ns,'' vroeg Barendse klein en in letterlijken zin overtroefd. Zoo .... zoo .... en zoo .... voilà! 't Was zoo!

,,Erg eenvoudig,'' vond z'n zwager.

,,Ja, nog al,'' antwoordde Barendse. Potdorie, dat zou hij morgenavond aan de anderen laten zien. Hij behoefde er niet bij te vertellen, dat 'n ander de oplossing gevonden had.

Brederoo en Shakespeare heb ik, waar 't te pas kwam, in deze vertelling reeds aangehaald. Hier is 't de plaats om 'n woord van Salomo naar voren te brengen: Er is niets nieuws onder de zon.

Barendse had 'n zwager. Maar Pieterse ook en Brugmans ook: Jansen had er drie. Wat Barendse in slim overleg had gedaan — datzelfde hadden die anderen bedacht en, wat meer zegt, datzelfde hadden die anderen ten uitvoer gebracht.

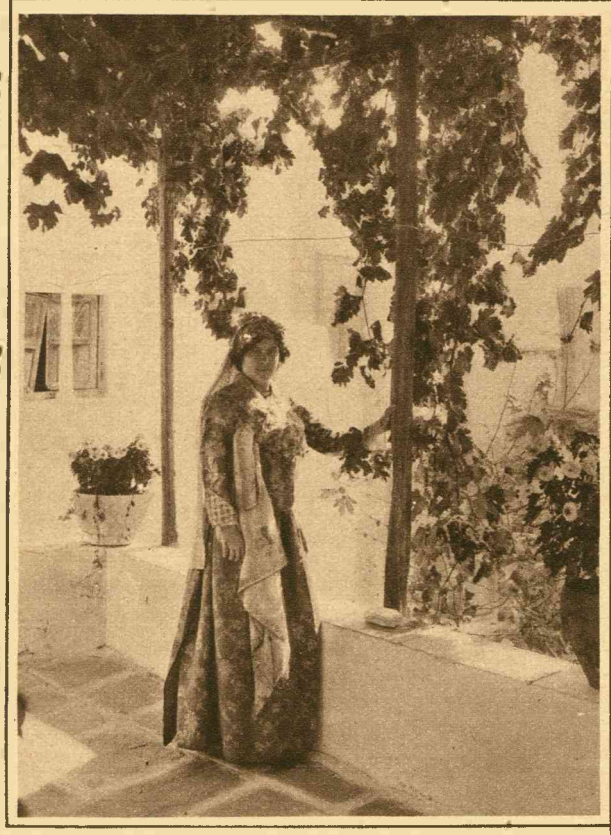

Vrouw van 't eiland Nio in haar nationaal costuum.

GRIEKENLAND

gezien door een Zwitserschen fotograaf

Wij reproduceeren op deze pagina een viertal kunst-foto's genomen in den Archipel der Cycladen door den ook in ons land uitstekend bekend staanden fotograaf Fred. Boissonnas van Genève. Deze foto's zijn ontleend aan het prachtwerk ,,Des Cyclades en Crète au Gré du Vent'', waarvan slechts een zeer klein aantal exemplaren gedrukt werd.

De onvergelijkelijke schoonheid van den Archipel der Cycladen wordt door deze foto's wel schitterend gedemonstreerd.

Ofschoon de plantengroei in deze streken bijna geheel ontbreekt, maakt het wisselend spel van het zonnelicht de rotsachtige kusten toch tot een wonder van natuurschoon.

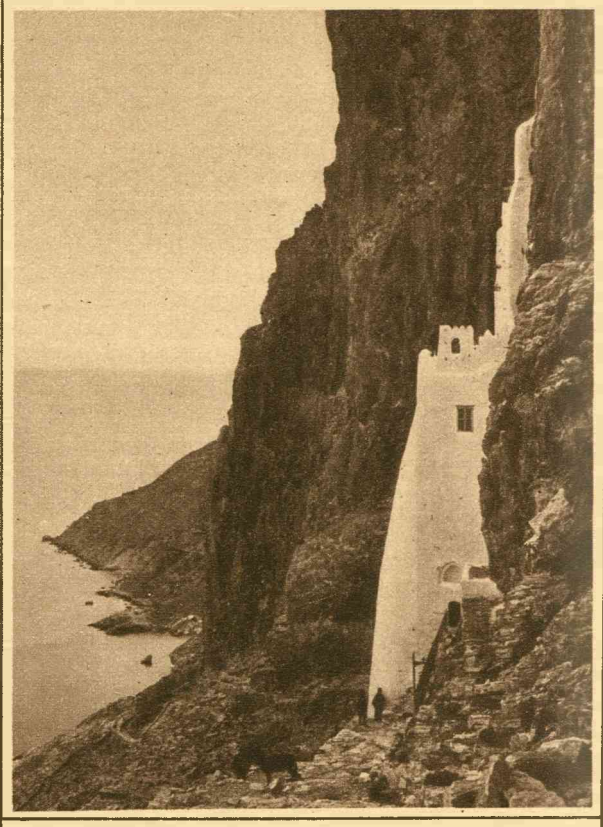

Het klooster Panaghia op Amorgo.

Gezicht op Santorin.

De leeuwen van het Heilige Meer op Délos.

Oude Schoonheid te Overschie

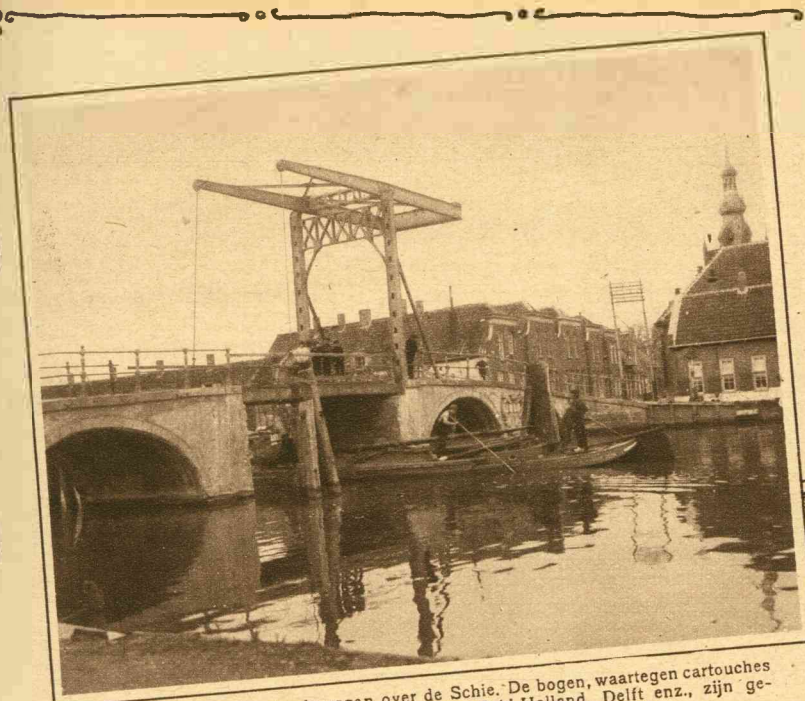

Een der aardige houten bruggen over de Schie. De bogen, waartegen cartouches zijn aangebracht, bevattend de wapens van Zuid-Holland, Delft, enz., zijn gemetseld. Het middengedeelte kan opgehaald worden.

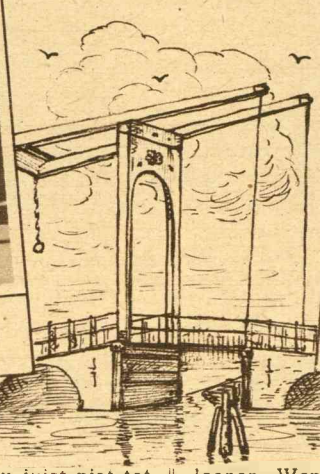

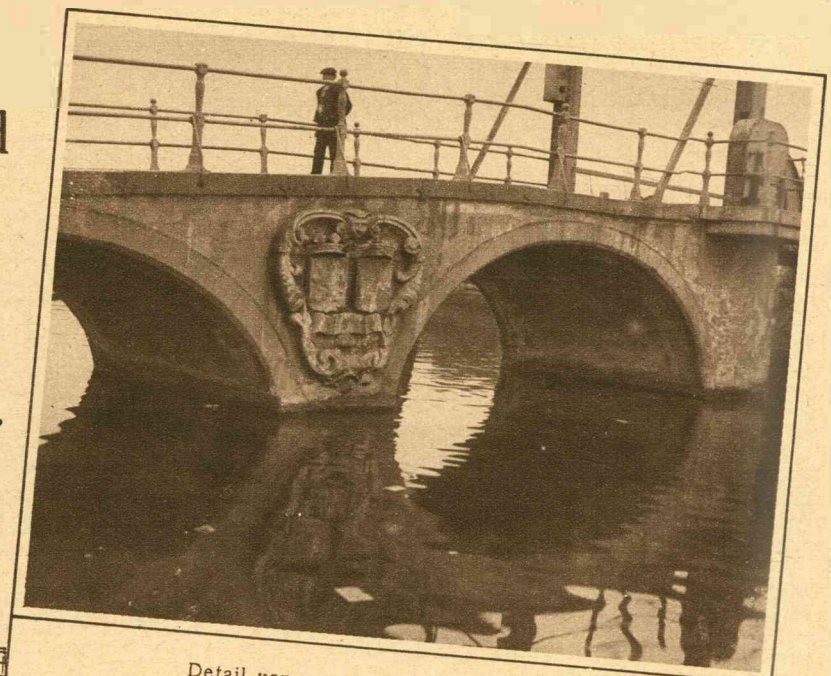

Detail van een der fraaie oude bruggen.

De gemeente Overschie, liggend onder den rook van Rotterdam, behoort nu juist niet tot die plaatsen van ons land, die om hun schilderachtige ligging of om hun natuurschoon op druk vreemdelingenbezoek kunnen bogen. Zelfs door hen, die in de onmiddellijke nabijheid ervan wonen, wordt ze bijna niet dan bij noodzaak bezocht. En tòch — er is voor hem, die gevoel heeft voor oud-stedeschoon, voor wie nog in zich rònddraagt een eerbiedige piëteit voor wat het voorgeslacht aan bescheiden architectonische schoonheid schiep, nog heel wat te genieten. En hij behoeft, eenmaal in Overschie zijnde, niet ver daarvoor te loopen. Want het ligt alles bij elkaar: mooie, oude bruggen over de Schie, een brugwachtershuisje van 1657, dat twee gevelsteenen draagt; daar tegenover nog twee vervallen oude huiskes, eveneens met gevelsteenen. Een daarvan is een veerhuis dat in 1767 of misschien nog vroeger, gebouwd werd, het andere een tolhuis van 1661. Geheel dit pittoreske „gevalletje" is thans eigendom van de gemeente Rotterdam, die .... het vervallen laat! Waarom? Wij weten het niet. Maar dat het zonde en jammer is .... onze foto's tòònen het. Kan „Heemschut" hier niet ingrijpen? Velen zouden er dezen bond stellig dankbaar voor zijn.

En die drie zwagers hadden met zwaar gefronst voorhoofd de kaarten bekeken, ze hadden geroepen: Eureka, ik weet 't .... zoo .... zoo .... en zoo .... voilà!

„Doe 't nog eens," had elk der leden van de Vier Schoonvaders gevraagd. En die zwagers wederom hadden herhaald: zoo .... zoo .... en zoo .... voilà! Potdorie, dat zouden ze nu morgenavond aan de anderen .... Zij behoefden er niet bij te vertellen, dat .... O Salomo, wat waart gij een menschenkenner!

Den volgenden avond kwamen de Vier Schoonvaders bij elkaar. Ieder der leden wachtte, totdat een ander over 't praatje beginnen zou. Ze wachtten, ieder voor zich, twee uur vergeefs.

Barendse hield het niet langer uit. En nu toch z'n vlieger niet meer opging, om 't zoo langs zijn neus weg te zeggen, nu moest 't er dan maar ineens uit.

„Jansen," zei hij, „geef mij de kaarten 'ns even. Nou zullen jullie toch verbaasd opkijken ...."

Of 't afgesproken was, haalden ze terzelfder tijd ieder 'n spel kaarten uit hun zak en verdeelden deze met koortsachtige haast.

„Nou moet jullie 'ns kijken!" begon Pieterse.

„Als je nu 'ns even wilt zien!" riep Jansen.

„Let nou 'ns even op," schreeuwde Brugmans in doodsangst, nu hem de eer dreigde te ontgaan.

„Geef mij nou even de kaarten, want ik heb de oplossing," triomfeerde Barendse. Maar ze hadden geen tijd zich nù om Barendse te bekommeren. Een ander had de oplossing? Wel, kijk nou toch 'ns even, *ik* heb 't .... en ik ook .... Als de anderen nu even wilden opletten .... zouden ze toch zien ....

Maar niemand lette op des andermans spel. Ze speelden 't voor zich uit .... En Barendse, de eenige, die niet spelen kon, omdat hij geen kaarten had, keek er niet naar. Demonstratief stond hij voor 't venster naar buiten te turen. Hij floot 'n straatdeuntje. Z'n woede deed 'm zelfs valsch fluiten ....

„Zoo .... zoo .... en zoo .... voilà!" riepen de anderen. Jawel, hij kon 't zelf ook wel opdreunen.

Toen er gebeld werd en de huishoudster van Jansen met vier telegrammen binnenkwam, werd het plots doodstil.

„Voor de Vier Schoonvaders," zei ze glimlachend. „Als 't u belieft heeren." Ze gaf Jansen 'n knipoogje. Maar deze was nu van geen aardigheid gediend. Hij scheurde zijn telegram open.

De anderen deden 't zelfde. Ze lazen: „De Vier Zwagers feliciteeren de Vier Schoonvaders met de gevonden oplossing van het praatje."

Dan volgden onder ieder telegram de namen. En ieder der Vier Schoonvaders zag, dat één der namen aan zijn zwager behoorde.

Niemand sprak 'n woord. Ze begrepen 't ook zoò wel!

De eerste, die wat zei, was Jansen's huishoudster.

„De heeren moesten de kaarten voorloopig maar opbergen, 't is nu lente!" Ze gaven haar gelijk.

De eenige, die nog op 't praatje terugkwam, was Barendse.

„'t Is eigenlijk erg eenvoudig," zei hij,

„Dat zei *mijn* zwager ook," lachte Brugmans grimmig.

Toen spraken ze er nòòit meer over .... *

*) Het spijt ons dat *wij* er nog wèl over spreken moeten. De kwestie is n.l. dat de Vier Schoonvaders, zoo oud als ze zijn, zich „in de luren hebben laten leggen", want het praatje *is* niet op te lossen! *Ook* niet door de Vier Zwagers, daar zij zelf het foutief aan den Redacteur der Pandoerrubriek opgaven! De kaarten van C behooren n.l. aan D en omgekeerd. RED. „PANORAMA"

De brugwachterswoning uit het jaar 1657.

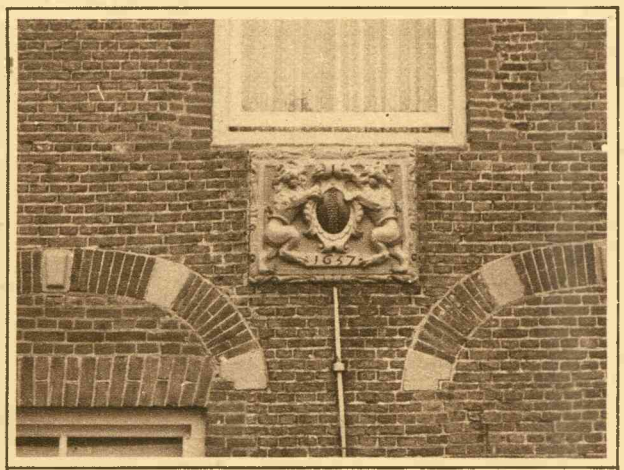

Een der gevelsteenen van de brugwachterswoning.

De gevelsteen van het veerhuis.

Het veerhuis dat van 1767 of wellicht nog vroeger dateert.

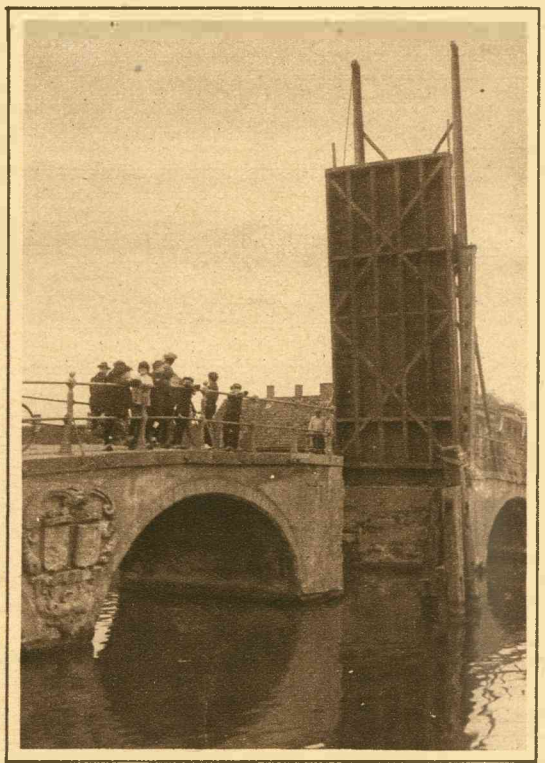

Een der oude bruggen geopend.

DE MACHT DER DRIE

Een roman uit het jaar 1955

DOOR HANS DOMINIK

Geauthoriseerde vertaling door Pierre Dumoulin

17)

Silvester zweeg. Hij zag de diepe rimpels die het voorhoofd van Erik Truwor doorploegden. Dus ook Erik Truwor, die tegen alle aanvallen des levens gewaarborgd scheen, had een geheim, een verborgen kommer.

„Vergeef mij Erik, indien ik, zonder dat ik het wilde, een wonde heb aangeraakt, waarvan ik het bestaan niet kende. Ik wist niet, dat jouw hart van staal ooit liefde voor een vrouw had gevoeld."

„Geen man wordt met een stalen hart geboren. Die het bezit heeft het na bittere teleurstelling en na aan alles vaarwel gezegd te hebben, verworven. De wond begint te genezen . . ."

Als met zich zelf sprekend ging hij zachtjes voort:

„De wond is geheel genezen sedert eergistermorgen. Zonder aandoening en zonder spijt kan ik thans van een tijd spreken, toen ik de gelukkigste mensch op aarde was . . . . en daarop de ongelukkigste . . . . Het was tijdens mijn verblijf te Parijs.

De laster waagde het mijn ideaal aan te randen. Ik daagde den lasteraar uit en trof hem doodelijk. Daarop begaf ik mij naar mijn verloofde en vorderde opheldering. Hare rechtvaardiging bevredigde mijn hart niet. Ik gaf haar den ring terug, verliet Parijs, dwaalde door de wereld rond.

Vele jaren zijn er noodig geweest vóór dat ik weder rust kon vinden. Thans denk ik daar anders over. Wanneer ik thans . . . . Waarom daarover nog te spreken.

Thans is een mannedaad noodig! Wat mij op het oogenblik beweegt, hart en hoofd vervult, dat schakelt elke gedachte aan een vrouw uit.

Het gaat nu om een worp, die de wereld een ander aanzien moet geven . . . . Wanneer je weer terug bent, wanneer je hart vrij van zorgen is, dan zal ik je zeggen waartoe het noodlot ons bestemd heeft."

„Wanneer ik terug ben, Erik. Denk nu aan je belofte. Ik heb gedaan wat ik doen moest."

Voordat Erik Truwor antwoordden kon, sprak Atma: „Het is niet goed het meisje in handen van het geweld te laten."

Atma zat achterovergeleund. Zijn oogen blikten wijdgeopend in de verte. De pupillen trokken zich nauwer, steeds nauwer tezamen. Zijn handen rustten op een Tibetaanschen rozenkrans.

„Zoo zag hij er uit, toen hij mij ried, neen beval naar Trenton te gaan."

Erik Truwor fluisterde het Silvester toe. Na eenige minuten schokte een diepe ademtocht de borst van den beweginglooze, zijne pupillen kregen weer haar natuurlijke wijdte. Hij sprak: „De vijandelijke kracht is aan het werk. Glossin heeft den derden ring. Hij heeft kwaad in den zin. Wij moeten den ring halen . . . . en het meisje."

Erik Truwor sprak tegen. Wat zou die ring? Op de mannen kwam het aan. Die waren toch bijeen!

„Welke opdracht heeft Jatschu U gegeven?"

Atma stelde de vraag in het Tibetaansch en Erik Truwor antwoordde in dezelfde taal: „Hij zeide: Zoekt den derden ring!"

„Dat zeide hij? Dus moeten wij hem zoeken. De wegen des levens kruisen elkander duizendvoudig. Wat bijzaak schijnt, wordt hoofdzaak, wanneer het rad zich draait. Eerst den ring! Dan het meisje en dan . . . . al het andere. Zoo is het bepaald. Zoo zal het geschieden." Atma had het zacht- en eentonig, nog onder de inwerking van den kataleptischen toestand gesproken. Maar er sprak uit de woorden een dwingende wil. Onder dien dwang gaf Erik Truwor zijne toestemming.

„Het zij dan zoo. Jij beiden kunt gaan om den ring en het meisje te halen. Ik blijf hier en bouw den straler. Breekt morgen zoo vroeg mogelijk op. Doet, wat gij doen moet . . . ."

„Nog dezen nacht. Binnen een uur. Spoed is noodzakelijk."

Soma Atma zeide dit. De Indiër, die dagen- en wekenlang werkeloos kon doorbrengen, die uren achtereen in de bespiegelingen zijner leer verzonken, als een standbeeld kon blijven zitten terwijl Erik Truwor en Silvester met inspanning van alle krachten aan den arbeid waren, die anders zoo werkelooze Indiër was thans geheel wil en daad.

„Binnen een uur vertrekken wij. De machines moeten nagezien. Het schip moet hierheen gebracht worden. Den kleinsten straler moeten wij meenemen. Wij zouden hem weleens noodig kunnen hebben."

Atma beval en de vrienden gehoorzaamden aan de orders, die hij gaf.

In een uur kan men veel doen. Wat menschelijke kracht vermag, dat geschiedde in dezen tijd. Het vliegschip lag op de weide voor het Truworhuis. De laatste toebereidselen werden getroffen. Dan een korte handdruk, en een zilveren ster schoot de wolken in.

De hooge gestalte van Erik Truwor bleef alleen op het veld achter. De stralen der middernachtszon beschenen hem. Hij stond daar en zag hoe de zon zich te middernacht uit den laagsten stand van haren boog verhief.

Langzaam schreed hij naar huis en overdacht de oude profetie. Zij beloofde iets geweldigs. Zij gaf hem, die dikwijls voornemens was geweest het leven als een lastig gewaad af te doen, weder een levensdoel.

Trotzky,

na Lenin de belangrijkste figuur van Sovjet-Rusland, naar een expressionistisch schilderij, dat in het Militaire Museum te Moskou hangt. (*Foto Graudenz*)

Hij trad het huis binnen en ging in de bibliotheek. Daar nam hij den ouden, in varkensleer gebonden, foliant die daar terzijde van de andere boeken in een ouden koffer lag.

Hij bevatte de geschiedenis van zijn geslacht. De eigenhandig geschreven aanteekeningen zijner voorouders. Teruggaande tot in de tiende eeuw. Elke groote Europeesche bibliotheek zou dezen foliant met goud betaald hebben. Hij sloeg de oude, zoo dikwijls gelezen plaats op. In dit gedeelte was de foliant in het latijn geschreven. Een plomp, vroegmiddeleeuwsch latijn. De schrijver gebruikte Latijnsche woorden, maar den noordschen zinbouw. Hij schilderde de gebeurtenissen, die zich tweehonderd jaar vroeger, omstreeks het midden der tiende eeuw, hadden voorgedaan.

„Toen zonden de Slaven bij zonsopgang een gezantschap naar den stam van Nurik. Het sprak: zendt ons mannen, die over ons heerschen, want wij kunnen ons zelven niet regeeren. Niemand wil den ander gehoorzamen. Tweedracht verwoest het land . . . ."

Een Truwor was destijds naar Rusland gegaan. Mannen uit het Noorden hadden het in tweedracht levende Slavenvolk geregeerd en één gemaakt. Dat was duizend jaar geleden. De wereldgeschiedenis herhaalt zich niet woordelijk. Maar zij herhaalt zeer vaak een oud thema met vrije variaties.

De opteekeningen in dit boek gingen tot in den tegenwoordigen tijd. Als laatste aanteekening was er, door Erik's hand geschreven, de dood van Olaf Truwor in opgenomen. Sindsdien stond het geslacht der Truwors op twee oogen, op de beide oogen van Erik, die thans zoekend in den helderen nacht blikten als wilden zij ontdekken wat komende jaren in zich verborgen.

Hoe langer Erik Truwor zich in de uitvinding van Silvester verdiepte, des te geweldiger scheen hem de macht, die zij verleende. Steeds weer trachtte hij op nuchtere gronden tegen het overweldigende der idee te kampen. Het scheen hem onmogelijk, dat een uitvinding één enkelen mensch de onbeperkte macht over de gansche wereld zou verleenen en toch gelukte het hem niet de idee te weerleggen.

Hij greep zich aan het voorhoofd als wilde hij een droom verjagen, die den spot met hem dreef. Hij probeerde het ten tienden en ten twaalfden male van een anderen kant en steeds bracht de sluitketen zijner redeneering hem naar hetzelfde doel terug.

Hij kon de wereld zijn bevelen mededeelen. Electro-magnetisch in den vorm van draadlooze telegrammen. De straler verving elk draadloos station.

De wereld zou echter zijn bevelen kunnen minachten. Hij kon dan straf op die minachting stellen en hij was in de gelegenheid zwaar te straffen. Geheele regeeringen zou hij tot asch kunnen verbranden, de voorraden ontploffingsstoffen van vijandelijke staten tot explosie brengen, ijzeren wapens electromagnetisch onbruikbaar maken.

Dat alles kon hij. Echter had zijn macht één zwak punt. Hij was een enkeling, een sterfelijk mensch tegenover millioenen andere menschen. Een schot kon hem dooden. Een bom kon hem met zijn huis vernietigen. Nooit mocht hij dus zelf bekend worden, nooit mochten zijn tegenstanders te weten komen waar hij zich ophield. Zijn macht was bovenmenschelijk zoolang zij geheim bleef en van een onbekende plaats uit werkte. Zij werd aantastbaar zoodra de tegenstanders te weten kwamen waar zij haren zetel en oorsprong had.

Erik Truwor liet de geelgeworden perkamentbladen van den ouden foliant door de vingers gaan. Van het perkamentpapier kwam hij aan het geschepte papier en ten slotte aan een inleg van glad machinepapier, dien Olaf Truwor in het boek had ingelascht.

Enkele regels in het karakteristieke handschrift van zijn vader: „Met zeldzame hardnekkigheid is in onze familie de sage behouden gebleven, dat een spruit van onzen stam de wereld nog eens wetten zal geven. Een Harald Truwor heeft zijn geloof aan de legende in het jaar 1542 met zijn hoofd betaald. Ik heb steeds vermeden van het oude spook te spreken. Naar ik hoop, komt de sage thans eens tot rust."

Erik Truwor moest niettegenstaande zijn ernstige stemming glimlachen. Het was hem wel duidelijk hoe zulke sagen zich voortplanten. In de kamers der dienstboden werd daarvan gesproken. Zoo had hij er zelf als kind van gehoord en de herinnering was tot heden blijven hangen. Ook zonder de aanteekeningen van zijn vader zou hij er van geweten hebben. Er was echter iets anders wat hem van meer belang scheen. Was de sage gegrond? Bepaalde het noodlot de daden van den enkeling en dat wat hij ten uitvoer brengt, duizenden jaren vooruit? De vraag kwelde hem en hij vond het antwoord niet.

Reynolds-Farm, aan drie zijden door steile rotsen en met bosschen begroeide hoogten omgeven, ligt in een zee van groen verscholen. De laatste boomen van het woud raken met hun kronen bijna de daken der gebouwen aan. Kleine stroompjes, die uit de rotsen ontspringen, vereenigen zich in de nabijheid der bezitting tot een statige beek. Dicht bij de hoeve wordt zij gedwongen haren loop te wijzigen en zich een gemakkelijker weg door de breede weidevlakten te banen, die zich in de richting van de vlakte aan de bezitting aansluiten.

(Wordt vervolgd).

Onze Spreekwoorden-Prijsvraag

Op het oogenblik, dat wij dit schrijven, heeft de laatste inzending op onze Spreekwoordenprijsvraag ons bereikt. Het aantal antwoorden is **zóó groot,** dat wij aan ons aanvankelijk voornemen, den uitslag reeds thans bekend te maken, tot onze spijt geen gevolg kunnen geven. Vooral de laatste dagen werden wij zóo overvloedig bedacht, dat wij nog ongeveer een week noodig zullen hebben om alle brieven door te lezen. Daar wij echter begrijpen, dat onze lezeressen en lezers nieuwsgierig zijn, zullen wij al het mogelijke doen het resultaat in ons volgend nummer te publiceeren. Voor dit uitstel zullen zij in ieder geval beloond worden; wij kunnen n.l. de goede tijding brengen, dat aan het aantal reeds bestaande troost- en andere prijzen, nog een **tiental zeer fraaie prijzen** werd toegevoegd. Voor verdere bijzonderheden moeten wij echter naar ons volgend nummer verwijzen.

Kinderen uit het Roergebied naar ons land.

Door de Nederlandsche Centrale voor Vacantiekinderen te Leiden, worden geregeld ondervoede kinderen uit het Roergebied naar ons land gehaald. Bij een transport dezer kinderen maakten wij bovenstaande opnamen. Links: Kinderen uit Bentheim wachten aan het station op de aankomst van 100 kinderen uit Bochum. Rechts: De begeleider uit Essen met het kleinste Vacantiekind en twee anderen met de zoo typische gezichtsuitdrukking dezer onderkomen kinderen.

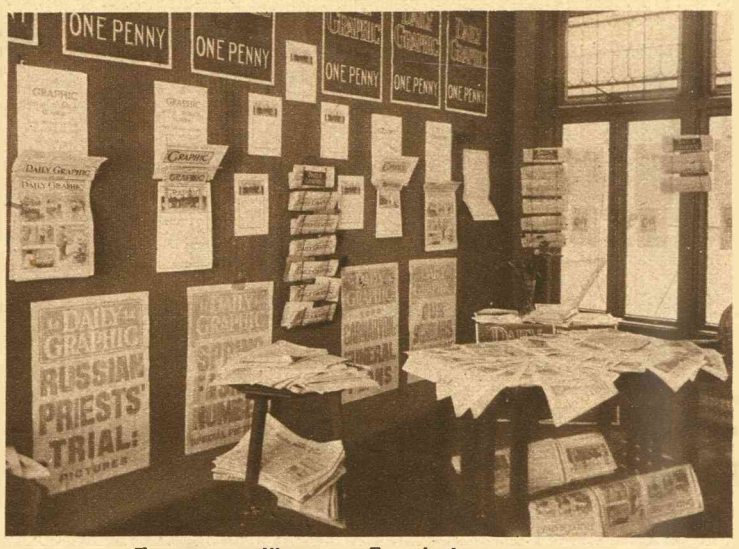

Tentoonstelling van Engelsche couranten

in de Advertentie-Centrale te Rotteraam. — Een hoekje der expositie-zaal.

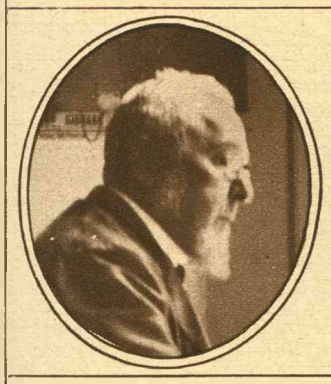

F. A. Dee.

De heer F. A. Dee, oud-pedellus major te Leiden, vierde Zondag l.l. zijn 85sten verjaardag.

Willem Witsen †

In het Maria-paviljoen te Amsterdam is op 62-jarigen leeftijd overleden de bekende schilder Willem Witsen.

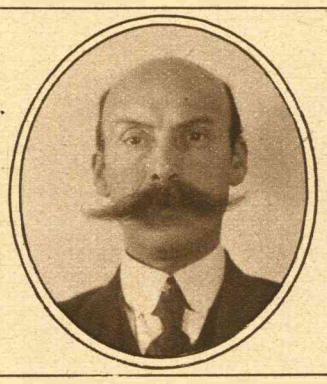

A. A. Lucassen.

Den 1sten Mei a.s. hoopt de heer A. A. Lucassen, rechercheur van politie 1e klasse te Leiden, den dag te herdenken, waarop hij vóór 25 jaar bij de politie kwam.

L. Nieuwenburg.

Den 2en April was de heer L. Nieuwenburg, portier-bewaarder bij de fa. J. Zuurdeeg & Zonen te Leiden, 55 jaar in betrekking bij deze firma.

Mej. C. Haneveer.

Den 1sten Mei a.s. hoopt mejuffrouw C. Haneveer 50 jaar als dienstbode in betrekking te zijn bij Mevr. de Wed. Uilkens-van den Helm te 's-Gravenhage.

Mej. J. J. van Herk

hoopt 1 Mei 25 jaar als dienstbode in betrekking te zijn bij Mevr. de Wed. A. E. F. Coster-van Waning Bolt te 's-Gravenhage.

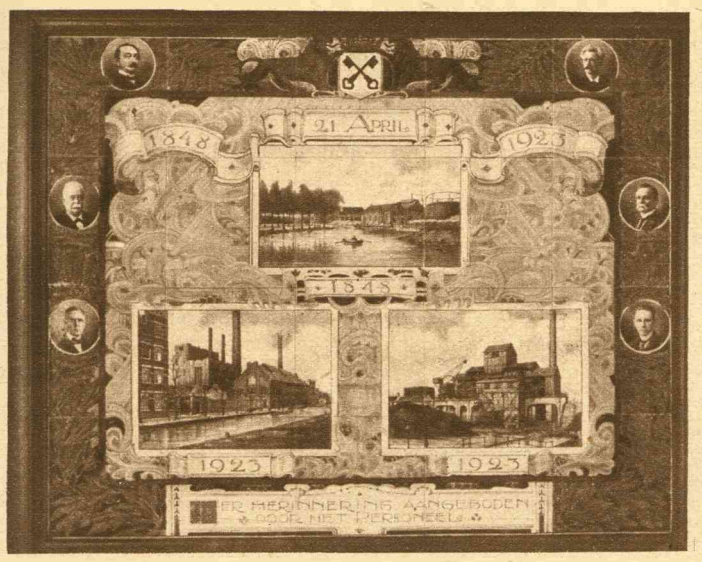

75-jarig bestaan der Leidsche Lichtfabrieken.

Ter gelegenheid van het 75-jarig bestaan der Leidsche Lichtfabrieken (zie ons vorig nummer) werd Zaterdagmorgen l.l. in de Stadsgehoorzaal door het personeel aan de Directie een fraaien tegel aangeboden. Hierboven een reproductie van het geschenk.

Ranja C. P. Spreekwoordenwedstrijd

Door de N.V. C. Polak te Groningen, fabrikante van de bekende Ranja C.P. zal in ons blad een spreekwoorden-wedstrijd worden uitgeschreven. Onze lezers worden verzocht uit een zevental spreekwoorden-illustraties, die in onze advertentiekolommen gereproduceerd zullen worden, op te geven *die* teekening welke h.i. voor publicatie het meest geschikt is. De teekeningen worden gemerkt met nummer en letter. De eerste wordt in ons volgend nummer opgenomen.

Als prijzen worden dezen keer uitgeloofd

12 kodak fotografie-toestellen
600 fijne kristallen glazen
en 100 fraaie zakmessen

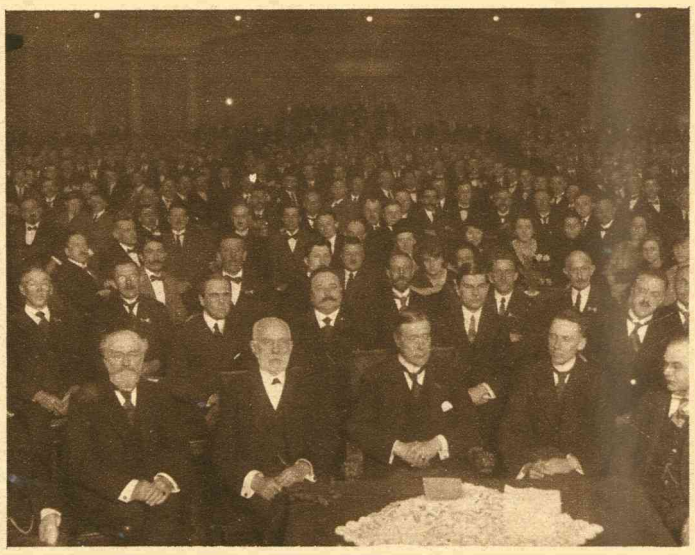

75-jarig bestaan der Leidsche Lichtfabrieken.

De genoodigden en het personeel, dat bij de overhandiging van den tegel aanwezig was. Voorste rij, in 't midden, Leiden's burgemeester.

Monseigneur Testa,

die in opdracht van den Paus het Roergebied heeft bereisd om zich van den toestand aldaar op de hoogte te stellen.

Opening Kinderschool- en Werktuin te Rijswijk (Z.H.)

op Zaterdag l.l. — De burgemeester der gemeente plant te dier gelegenheid een kastanjeboom,

De heer Braat,

op weg naar de Eerste Kamer om de afschaffing van den Zomertijd te verdedigen.

VOOR ONZE HUISMOEDERS

Nuttige Wenken.

HET SCHOONMAKEN VAN KATOENEN STOFFEN.

De hoofdoorzaak waardoor bedrukte stoffen in de wasch dikwijls hun kleur verliezen, is dat de verschillende verfstoffen door de zeep een verandering ondergaan, hetgeen op de volgende wijze te voorkomen is :

Men roert tarwezemelen door kokend regenwater, laat dit nog 5 minuten doorkoken onder gestadig roeren, legt dan de stof erin en laat alles onder goed omroeren verder doorkoken. Na het afkoelen wordt de stof zonder zeep gewasschen en in rivierwater opgespoeld. Men stijft aan den verkeerden kant.

Verbleekte lichtgroene katoen kookt men met soda en bleekt ze, waarna ze geheel wit wordt, maar als voering en dergelijke nog uitstekend te gebruiken is.

Blauw waschgoed wordt door rijkelijke toevoeging van blauwsel aan het spoelwater dieper van kleur, geelachtig waschgoed frischt op door bijvoeging van oker en rood waschgoed door vermiljoen.

Men wascht de bewuste kleedingstukken in afgeroomde zoete melk zonder zeep, waarna zij flink worden uitgespoeld. Ook vetvlekken verdwijnen na zulk een behandeling. De melk is als veevoeder nog bruikbaar.

Wanneer de stoffen waschbaar zijn, zijn zij gemakkelijk schoon te maken, maar met lichte wollen blouses en rokken is dit vaak moeilijk. De volgende behandeling is eenvoudig en goed : men doet tot poeder gewreven gips in een linnen zakje, legt de schoon te maken stukken glad op een plank of tafel en wrijft dan met het zakje het goed in één richting af ; vervolgens doopt men een borstel in warm aardappelmeel en borstelt de stof daarmee af. Men lette hierbij goed op dat de borstel schoon is.

Crême-kleurige kleederen en blouses reinigt men op de volgende wijze : 2 deelen warm water worden met 1 deel 90 % spiritus vermengd, het bewuste stuk wordt op een tafel plat uitgespreid en met dit mengsel gebersteld ; daarna wordt er dadelijk gips op gestrooid. De gips wordt na het drogen met een borstel verwijderd. Deze stoffen kunnen ook met warme aardappelmeel schoongemaakt worden door middel van een linnen doek, terwijl men eventueele vlekken verwijdert door inwrijven met een papje van aardappelmeel en benzine.

Pikeestoffen mogen slechts op de verkeerde zijde gestreken worden.

De nieuwe Mode.

Links : Japon van gabardine, nauw model met breede ceintuur en mouwen. *Rechts :* Japon van gebloemde stof met nieuw-model ceintuur en mouwen. — Wij ontleenden bovenstaande aardige modellen aan het nieuwe modeblad „Record", dat voor onze lezeressen als premie op ons blad verkrijgbaar is tegen f 2.50 per jaargang van 12 nummers. Voor niet-abonné's bedraagt de abonnementsprijs f 5.—. Dit tijdschrift, dat iedere maand in een fraai gekleurd omslag verschijnt en dat geheel in Rotogravure is uitgevoerd, bevat een keur van modeafbeeldingen, japonnen, mantels, blouses, onderkleeding enz., benevens vijf gratis patronen. Van iedere afbeelding worden tegen billijken prijs patronen geleverd, zoodat iedereen door een abonnement op „Record" in staat is haar eigen garderobe zelf te maken.

Recepten.

Gemarineerd Varkensvleesch.

Benoodigd : 1 ham of fricandeau, zout, azijn en water, ui, wortel, peterselie, laurierblad, kruidnagels, peperkorrels.

Bereiding : Het vleesch afwasschen, (van de ham het zwoord en een gedeelte van het vet verwijderen), zouten, in een schotel leggen met de kruiden en overgieten met 'n mengsel van half kokend water, half azijn, tot het voor de helft onderstaat.

Het vleesch hierin ongeveer 6 dagen laten liggen, waarbij het 2 maal daags omgekeerd moet worden. Het vleesch vervolgens afdrogen, in een weinig bloem wentelen en in de braadslede met bruine boter, water en marineervocht gaar en bruin braden. (30 minuten per 500 gram).

Roomgelei.

Benoodigd : 2½ d.L. kookroom, 1 stokje vanielje, 4 eierdooiers, 60 gram suiker.

Bereiding : Den room met de vanielje aan de kook brengen en ongeveer een uur warm laten trekken ; den room door een fijnen doek zeven en laten bekoelen. De eierdooiers met de suiker tot een dikke witachtige massa roeren, den room ermede vermengen en de massa in kleine tumblers of groene rijnwijnglazen verdeelen. De glazen naast elkaar in heet, echter niet kokend, water plaatsen, zoodat het water tot aan den rand der glazen reikt. Na een half uur moet de vla tot een geleiachtige massa gestold zijn, die in de glazen opgediend moet worden. Men presenteert er biscuits bij.

Chocoladevla.

Benoodigd : 4 eieren, ½ Liter melk, 30 gram cacao, 70 gram maïzena of ricena, 125 gram suiker, 1 stokje vanielje.

Bereiding : De melk aan de kook brengen, de vanielje er warm in laten trekken, daarna er uitnemen. De eierdooiers met de suiker uitroeren tot een dikke, witte massa, de maïzena of ricena en de cacao er door mengen, de kokende melk toevoegen en de massa onder voortdurend roeren aan de kook brengen. Het eiwit stijf kloppen, door de vla mengen en onder aanhoudend roeren verwarmen tot het eiwit is gebonden.

VOOR DE JEUGD

EEN KIPPEN-KIBBELPARTIJ.

Kukeleku!" . . . . riep een groote zwarte haan, van de hooischelf, waarop hij stond. En : Kikereki!" . . . antwoordde een zuiverwitte haan, met helrooden kam, van zijn stok, aan de andere zijde van het hek, dat beide kippenrennen scheidde.

De vogels waren naaste buren, maar daarom nog geen beste vrienden. . . . Dat scheelde nog al wat! Als je mij vraagt, dan geloof ik — eerlijk gezegd — dat ze elkaar met genoegen aan stukken gereten hadden, als niet dat beschermend hek tusschen beide had gestaan!

's Morgens begonnen ze al vast dadelijk te kibbelen over de juiste wijze van goedenmorgen roepen. De zwarte haan beweerde, dat de eenige manier was : „Kukeleku!" . . . . waarop de witte met evenveel recht betuigde, dat 't : „Kikereki!" . . . . behoorde te zijn. — Nu, en hij wist het toch wel, want hij kwam uit het muzikale Italië, en bovendien : als hij nu niet den klassieken kraai had! Hij, met zijn gelen snavel en gele pooten, leek nog precies op de hoenders van het oude Rome en de ganzen, die het kapitool hadden gered, waren nog in de familie; en een àchter-, àchter-, àchter-neefje van hem, had tot de heilige hoenders behoord, in dezelfde stad! Dat was gèèn geringe eer : In een bijzondere ruimte werden ze daar geteeld, door speciaal daartoe aangestelde personen. Die àchter-, àchter-, àchterneef had dan ook dienst gedaan als profeet. Dit ging dan in zijn werk, als volgt : Er werd een cirkel getrokken ; men schreef daarbinnen de letters van het alfabet en legde op iedere iedere letter een graankorrel waarna neeflief nu den kring binnentrad en uit de letters waarvan hij de korrels opgepikt had, werd nu het woord opgebouwd, dat het antwoord op de gedane vraag vormde . . . . Neen ; „Kikereki" moèst het zijn en zoù het zijn! Al dat „gekukeleku" was maar onbeduidend, nietszeggend taaltje, enz., enz., waarop de zwarte haan dan weer 't antwoord niet schuldig bleef.

Tegen het ontbijt begon het lieve leven dan weer opnieuw. „Geelpoot" en zijn kippetjes hadden lekkerverwarmd voedsel, terwijl Zwartje en zijn familie het maar stellen moest met enkel droge maïskorrels en wat ze verder buiten van hun gading vonden!

Zwartje begon dan gewoonlijk met Geelpoot's eten af te keuren, als : „die vieze, heete brij", waarop de oud-Romein den ander voor „bedelaar" uitschold, die „zijn kostje bij den weg moest vinden!"

Zoo was weldra de kibbelpartij weer in vollen gang en werd er nog niet minder op, als Geelpoot, vol verachting, over de daken begon te kraaien, hoe vuil alles er uitzag bij Zwartkop en hoe, o schande, de gebroken ruit in de schuur gesloten was met een vilten hoed! . . . . Waarop de zwarte dan weer uitbarstte in een stroom van min-lieflijke op- en aanmerkingen, waar hij ook zoo graag de vrouwtjes van getuige deed zijn, ten bewijze dat hij de eer van zijn familie wist op te houden en te verdedigen. . . . Maar, helaas, stelden de dames daar niet eens zoo heel veel belang in, want ze hadden genoeg van dat eeuwigdurend geharrewar tusschen haar wederzijdsche echtgenooten.

En op een kouden Novemberdag, dat je er „geen hond of kat" zou doorjagen, hadden in den slagregen, een paar mannen geschuild, daar zoowat op de hoogte van Zwartkop's boerderij en hadden de inrichting er eens goed opgenomen. Zoo was ook hun oog gevallen op de hoenderfamilie; en waarschijnlijk zag die er hun nog al uitlokkend uit.

Althans, tegen den avond, waren ze teruggekeerd met niet àl te eerlijke bedoelingen en hadden natuurlijk in een ommezien zich een doortocht gebaand door de gebroken ruit.

Maar toen hadt je Zwartkop eens moeten hooren : Kolossaal, wat kukelekude diè er op los! . . . . . In een oogwenk was iedereen op de been en zoo werd de Zwartkoppenfamilie dus nog gered!

Den volgenden dag meende Geelpoot nu nog meer reden te hebben om over de slordigheid van Zwartkops woning te spotten; maar nù vielen àl de vrouwtjes van de beleedigde partij haar man luide bij en kakelden zóó geweldig, dat de gehate Romein den bek wel moest houden . . . . Had de trouwe zwarte echtgenoot haar niet uit doodsgevaar gered? Verbeeldt je, dat die schurken haar eens meegenomen hadden! Dan waren ze zeker nu allemaal een kopje kleiner!

Zoo eindigde, voor dien dag, althans, de „Kibbelpartij in het Kippenhok."

SJIMPI HAALT WEER EEN STREEK UIT.

1. „Sjimpi," zei Meester Leeuw, die met de leerlingen proefles hield, „ik sta er over verbaasd dat je zoo slecht je lessen kent. Je moest je schamen! Ga naar je plaats en voor straf je lessen uitschrijven."

In plaats van te doen wat de Meester zei en zijn strafwerk te maken, peinsde Sjimpi weer op een nieuwen kwajongensstreek.

2. Hij haalde een levende muis uit zijn broekzak, pakte deze met het eind van zijn staart vast en stopte ze heel voorzichtig en onmerkbaar in den hals van Janus Aligator, die voor de klas stond.

„Daar zullen we lol van hebben," gichelde Sjimpi, „meer dan van die vervelende lessen, die ik voor straf moet uitschrijven!"

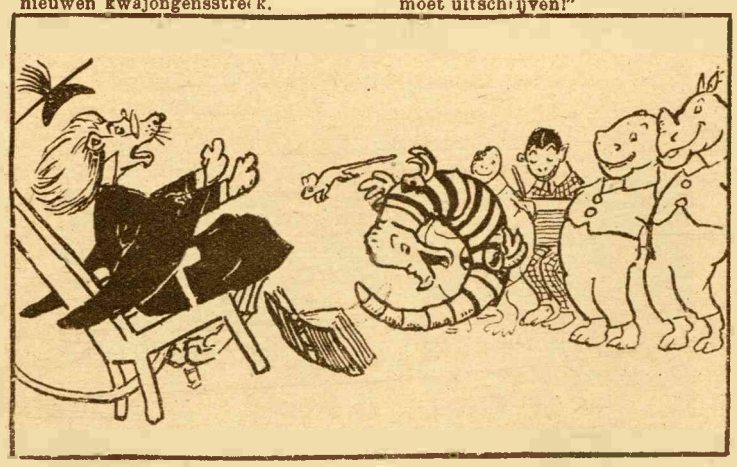

3. Zoodra Sjimpi de muis losliet, liep deze over Janus hoofd en langen neus en sprong pardoes op den schoot van Meester Leeuw. Janus maakte een buiteling van schrik en de andere jongens schaterden het uit van het lachen. Alleen Sjimpi zat ijverig te werken. Wat zeg je van zoo'n schavuit?

Oplossing van Prijsraadsel XXXIV.

De oplossing van Prijsraadsl XXXIV is: Draadnagels.

De prijzen vielen ten deel aan: *C. A. van Lunteren* te Leersum en *Bouke van der Woude* te Franeker.

Ons Babbelhoekje.

Anton van der Weele. — Sapperloot, Toontje, wat wordt jij een deftige meneer. Je bent de eerste van al mijn neven en nichten die mij een getiepten brief stuurt. Je hebt voor een beginneling al heel aardig werk geleverd. Dat er geen dwergen en reuzen bestaan, ben ik niet met je eens. Al zijn ze niet zoo groot als in Gullivers boek, reuzen van 2½ M. lengte komen wel voor en evenzoo dwergen; in Frankrijk is er zelfs een dorp van dwergen.

Wietje Mulder. — Als er niets van vermeld staat worden er gewoonlijk twee prijzen uitgeloofd.

OOM TOM.

DE ZONNEJONKVROUW

EEN ROMAN VAN DE ROODE AARDE

VAN ANNY WOTHE

Vertaald door Mevr. J. P. WESSELINK-VAN ROSSUM

30)

Helmgard week schuw van hem terug.

„Maar je bent toch mijn broer," zei zij bedrukt, „ik kan en mag immers niet Reimer."

„Neen kind, geen banden van bloedverwantschap binden ons, zonder schroom kan je mij toebehooren, als jij mij liefhebt. Slechts de liefde zal tusschen ons spreken. Zie, toen ik mijne zoo wreed doodgemartelde liefste begroef, geloofde ik voor altijd afgerekend te hebben met de liefde. Mijn hart was dood en verstijfd, maar jij hebt het weer tot nieuw leven gewekt. Jij, met je Zonneoogen, je gouden kapje en je goudblond haar, je hebt je voor altijd in mijn hart genesteld! Wil je me verlossen Zonnejonkvrouw? Wees barmhartig!"

Helmgard keek diep in de donkere oogen van Reimer die zoo vurig smeekend op haar waren gericht. Het was alsof een duizeling haar overviel. Haar bloed bruiste en suisde en met een huivering van geluk vlijde zij zich in zijn wijdgeopende armen.

Sprakeloos, zonder een geluid te geven, lag zij aan zijn borst en Reimer kuste haar frissche roode lippen en kon zich niet verzadigen aan haar lieven mond.

Daarna liepen zij hand in hand naar den baron, die vol zorg met het hoofd op de hand gesteund in de werkkamer van Reimer zat en naar de ademhaling van zijn vrouw luisterde, die zoo stil en vredig in de aangrenzende kamer sliep.

Verbaasd nam baron von Rinkerode het paar dat voor hem stond op. Zonder te vragen, begreep hij plotseling alles, toen hij in hun gelukkige oogen keek.

Afwerend hief hij de handen op, maar reeds was Helmgard op hem toegesneld.

„Vadertje, ik heb hem zoo innig lief," fluisterde zij, terwijl Reimer op den baron toetrad.

„Vader, u heeft mij de rechten van een zoon gegeven, omdat ik de zoon van de vrouw ben die u liefheeft. Nu kom ik om werkelijk uw zoon te worden en uw naam met den mijnen te vereenigen, opdat het geslacht Rinkerode verder moge bloeien, groeien en gedijen. Geef mij de Zonnejonkvrouw tot vrouw, want ik heb haar lief."

Wat was de toon van den man echt, waar en eenvoudig, die altijd gewoon was te heerschen en nu smeekend voor hem stond.

„Dat is immers niet mogelijk," stamelde de baron, maar daarna greep hij naar zijn hoofd en prevelde: „zal dat werkelijk alles waar zijn, zal werkelijk de zon weer stralen over den Zonnehof? Zal uit mijn bloed nog eens een nieuw geslacht opstaan? Hoe rijk, overrijk begenadigd zou ik zijn."

Reimer en Helmgard innig tegen zijn borst drukkend sprak hij met warmte:

„Margone moet beslissen. Komt mee!"

Zij gingen naar de legerstede der bleeke vrouw, die zoo stil en zacht in haar kussen lag en wier goudbruine oogen helder straalden toen Reimer en Helmgard bij haar bed neerknielden en Helmgard smeekte:

„Moeder zegen ons. Reimer en ik hebben elkaar lief."

Eerst was het alsof een doodelijke schrik over het teere vrouwengelaat gleed, maar toen zweefde er een heerlijk lachje om den smallen mond en haar handen als ten zegen op hun hoofd leggend, fluisterde zij:

„Nu weet ik je geborgen, mijn Reimer, in den stralencirkel van de Zonnejonkvrouw ga je je baan en ik kan nu stil in het niets wegzinken."

„Moeder, u zult leven en met ons gelukkig zijn," zei Reimer innig, zijn gloeiend gelaat tegen de koele wang zijner moeder drukkend.

Margone glimlachte eigenaardig en keek Eilert aan, toen kon de sterke man zich niet meer goedhouden en viel bij haar legerstede neer.

„Verlaat ons niet, Margone," fluisterde hij hartstochtelijk; het was alsof zijn keel werd toegeknepen.

Zij groette hen liefdevol met de oogen.

„Ik ben steeds bij u," antwoordde zij, „al ga ik ook heen. Maar ik zie het licht nog, het schitterende licht."

Eilert wenkte Reimer en Helmgard het vertrek te verlaten.

„Kom mee naar Isot," verzocht Helmgard den geliefde, en met een teederen afscheidsblik naar Margone verlieten zij zacht het vertrek.

Eilert von Rinkerode hield voortdurend de hand vast van zijn vrouw, die van hem weg zou gaan evenals een ademtocht ontvliedt. Hij voelde het, zijn witte bloem zou sterven en rondom hem zou niets zijn dan huiveringwekkende diepe eenzaamheid.

Als hij Margone maar naar den Zonnehof kon overbrengen. Maar zij klemde zich met alle macht aan het oude Elzenslot, dat vervloekt was en hem zijn bloeienden zoon had ontnomen.

Wilde het oude huis hem nu ook nog van het laatste berooven?

Baron von Rinkerode week niet van Margone's legerstede. Elke blik der vurig beminde vrouw zou hem toebehooren, zoolang het nog tijd was, zoolang de dag nog scheen en de nacht niet kwam.

Toen predikant Ruthard dien middag Margone het heilig avondmaal toediende, waarbij ook de kinderen, tante Grit en Isot tegenwoordig waren, steunde Eilert de zwakke gestalte van zijn vrouw, wier witte doorzichtige handen on een kruis waren geslagen, dat zij af en toe met groote innigheid aan haar lippen bracht.

Cora Westland,

de bekende Nederlandsche schrijfster, de duiven voerend op de Piazza di San Marco te Venetië. — Zooals men weet, debuteerde Cora Westland ongeveer tien jaar geleden met haar alom gunstig beoordeelden roman „Levenswond", een werk, dat ook thans nog gelezen en herlezen wordt, omdat het een onderwerp behandelt, dat steeds actueel en in hooge mate belangrijk blijft, nl. het geneeskundig onderzoek voor het huwelijk. In het najaar van 1923 zal van dit werk, waarmede de schrijfster ongetwijfeld velen van het jonge geslacht aan zich verplicht heeft, een jubileumuitgave verschijnen, die door ieder, die het wèl meent met de toekomst van ons volk, met vreugde zal worden ontvangen.

Op haar bleek gelaat lag de grootste vrede weerspiegeld.

De brandende kaarsen flikkerden en hun schijnsel vermengde zich met den glans der roode najaarsavondzon, die haar lichtstroomen in de kamer zond, waar een vermoeide ziel naar de woorden van den predikant luisterde.

Wonderbaar klonk de diepe zachte stem van den predikant door het vertrek:

„Het wordt avond want de dag nijgt zich."

Het was alsof een snik door de kamer ging en toch kwamen er geen tranen in de oogen der aanwezigen. In glans en zon zou zij heengaan, die bestemd was geweest zoo'n hoogen rang in het leven in te nemen en die nu hier als een sprookje wegstierf en niets achterliet, dan een van zaligheid trillenden droom in het hart van een man, die nog steeds op de vervulling wachtte.

De jongeren zouden met liefde aan de blanke wonderbloem blijven denken, die zoo stil verbleekt was. Maar Eilert von Rinkerode zou een stuk van zijn leven moeten geven, indien Margone heenging, die eens vermoeid van het leven aan zijn hart een veilige haven voor alle leed had gevonden.

En de stem van den predikant sprak met zachte kracht en groote innigheid over Margone's leed en over Margone's geluk, dat zij haar zoon had teruggevonden, en Helmgard nu een werkelijke dochter voor haar werd, dat de Zonnejonkvrouw haar den zoon had gebracht.

Margone glimlachte, zooals kinderen glimlachen, toen Ruthard den zegen uitsprak.

De predikant was met Isot en tante Grit heengegaan.

De kaarsen brandden nog op het kleine altaar dat men had opgericht.

„Ik zou de zon willen zien," zeide Margone.

Eilert steunde Margone en haar oogen zochten den vlammenden bol, die aan den westelijken hemel gloeide.

Helmgard had het raam geopend. De warme herfstlucht drong de kamer binnen.

„Ik kan de heide zien," zei Margone gelukkig. „Weet je 't nog, Eilert, hoe 't was toen wij over de heide dwaalden en de rozeroode klokjes klonken?"

„Spreek niet zooveel, liefste," zei Eilert bezorgd.

Margone's oogen ontmoetten de zijnen met een wondervollen glans.

„Ik ga immers een heerlijken weg, mijn Eilert, ik voel mij zoo vrij en licht. Ik zou heden willen zingen, je weet wel, Eilert, het lied, dat ik zoo dikwijls heb gezongen, waarvan wij beiden zooveel hielden en dat je nooit zult vergeten."

Zich zonder de hulp van Eilert oprichtende, deed zij haar lieve stem door het vertrek zweven:

„Over mijn hoofd je handen,
Je liefde over mijn wegen,
En toch voeren zij den nacht tegemoet
En een graf is het eind van onzen tocht."

Reimer en Helmgard knielden bij de legerstede der stervende vrouw. Margone's glimlach groette als een lieflijke droom de geliefde kinderen en terwijl zij haar hoofd tegen de borst van haar man legde, klonk de stem van Margone nog eens door het vertrek waardoor nu de geur der laatste rozen zweefde:

„Laat ons, liefste in de zon zien,
Gouden licht en schoonheid drinken,
En dan met zalige oogen wenken
Naar de stille zonlooze dreven.

Opdat, wanneer wij van 't licht moeten scheiden,
Een droom den langen nacht nog doorgloeit,
En herinnering het graf ombloeit
Met den rozenbloei van je kussen."

Steeds zachter, vermoeider, droomeriger waren de woorden van de lippen der zieke gekomen, haar hoofd zonk wat achterover en een heilig, verheerlijkt lachje trilde om den teeren mond.

Reimer verborg zijn hoofd diep in de kussens. Niemand zou de tranen zien, die onophoudelijk uit zijn oogen stroomden.

Langzaam liet Eilert de geliefde vrouw uit zijn armen glijden, het slanke lichaam van Margone strekte zich welbehaaglijk uit, haar handen sloten zich nog eens om het hoofd van haar zoon, streken over Helmgards goudblond hoofd, daarna bleef haar blik vast op Eilerts gelaat gericht en zacht herhaalden haar lippen:

„Over mijn hoofd je handen."

Daarna stond het arme hart, dat zich moe had gestreden, voor altijd stil. De scherpe heigeur stroomde de kamer binnen, de laatste kaarsen flikkerden nog eens op en van het dorp klonk ver in 't rond over de heide het angèlus.

Een heilig zwijgen heerschte in het vertrek waar een teere menschenbloem, te vroeg geknakt, ter ruste was gegaan en nu het licht slapend tegenging.

De oude Elzenbeek schuimde en ruischte. Zij zong voor Margone, evenals eens voor haar jongen, het laatste lied.

Stil had men Margone von Rinkerode naar haar graf gedragen. Men had haar vanuit het Elzenslot naar de kleine dorpskerk gebracht, waar Ruthard haar een laatsten afscheidsgroet toeriep, voordat men haar in den ouden familiekelder der Rinkerodes neerlegde. De schoolkinderen hadden gezongen bij het graf der vrouw, die, zooals zij elkaar geheimzinnig toefluisterden, een prinses was, niet als in een sprookje, maar een werkelijke, die een heel echte kroon had gedragen. En de jonge stemmen hadden zich nog stralender verheven tot geleide voor de mooie bleeke vrouw die nu gestorven was.

„Hoe zal 't zijn, hoe zal 't zijn
Als ik in Salem binnentrek,
In de stad met de gouden straten,
Heer mijn God, ik kan 't niet vatten
Welk een zaligheid dat zal zijn."

Maar menige bruine, forsche boerenvuist had zich dreigend opgeheven en menige vertoornde blik had zich naar het Elzenslot gericht.

(Wordt vervolgd).

H. PANDER & ZONEN DEN HAAG AMSTERDAM ROTTERDAM ETAMINE vanaf Fl. 0.50 per Mtr. ALLOVERNET vanaf Fl. 0.60 per Mtr.

VOOR IEDEREEN

Grapjes.

Zij (haar hoofd afkeerend): „O-o-o-o!"
Hij: „Kijk mij eens aan!"
Zij: „Als ik het deed, dan zou je me weer kussen!"
Hij: „Neen, eerlijk niet — werkelijk niet."
Zij: „Waar is het dan goed voor?"

Wimpie zat op de stoep, toen een man naar hem toe kwam en hem vroeg:
„Is je moeder thuis, broer?"
„Ja," zei Wim.
De man belde, maar werd niet opengedaan. Hij belde weer, maar er kwam nog niemand.
Nadat hij nog eens zonder succes gebeld had, zei hij tegen Wim: „Ik dacht dat je zei, dat je moeder thuis was?"
„Dat is ze ook," zei Wim, „maar ze woont hier niet."

„Ik loop al een kwartier naar mijn man te zoeken," zei een dame tegen een vriendin op een bal.
„Maak u maar niet ongerust," was het antwoord, „ik zoek al twintig jaar naar een man."

Een in de liefde onbedreven jongeling vroeg aan een van zijn oudere vrienden of men een meisje kon vragen terwijl het op je knie zat. Het antwoord was: „Als je het niet doet, zal ze er gauw af wezen!"

Jong-getrouwde man: „Het spijt mij erg, lieve, maar ik kan niet zeggen, dat die pudding erg lekker smaakt."
Zijn vrouw: „Dat moet toch heusch verbeelding van je zijn, mannie, want in het kookboek staat, dat-ie uitstekend smaakt."

Hij: „Dat aardige meisje daar heeft twee jaar geleden een dwaas van mij gemaakt."
Zijn vriend: „Ik ben altijd overtuigd geweest, dat er iets met je gebeurd was, dat je nooit te boven gekomen bent."

Hij: „Je broertje zag, dat ik je kuste. Wat moet ik hem geven, opdat hij zwijgt?"
Zij: „Hij krijgt gewoonlijk een gulden."

Allerlei Wetenswaardigs.

DE HOMMELTROMPETTER.

Bij groote hommelnesten kan men des zomers in den vroegen ochtend, tusschen 3½ en 4 uur, iets eigenaardigs opmerken. Dan zit op den top van het nest, precies boven de vluchtopening een groote hommel geweldig te brommen.

De volksmond heeft het insekt, dat op die manier bezig is, den „hommeltrompetter" genoemd, daarmee te kennen willende geven dat het dit dier als een soort poortwachter beschouwt, die iederen morgen door zijn geluid de heele kolonie kwam wekken.

Maar ofschoon deze opvatting niet juist is gebleken, de feitelijke taal van den hommeltrompetter is er niet minder interessant om. Hij werkt namelijk als een levende ventilator, die door 't aanhoudend trillen van zijn vleugels gedurende 30 tot 60 minuten een luchtstroom uit het nest trekt. Op deze wijze worden slechts uitwasemingen, schadelijke gassen en de verhitte lucht naar buiten afgevoerd, en wordt door de vermindering van het waterdampgehalte de condensatie bevorderd van den binnengehaalden honing. De vervulling van deze taak moet reeds worden genoemd een sociale daad: de handeling van een enkel individu ten bate der gemeenschap. Wij vinden dus hier het begin van den insectenstaat, zooals we dien bij de bijen zijn hoogste ontwikkeling zien bereiken.

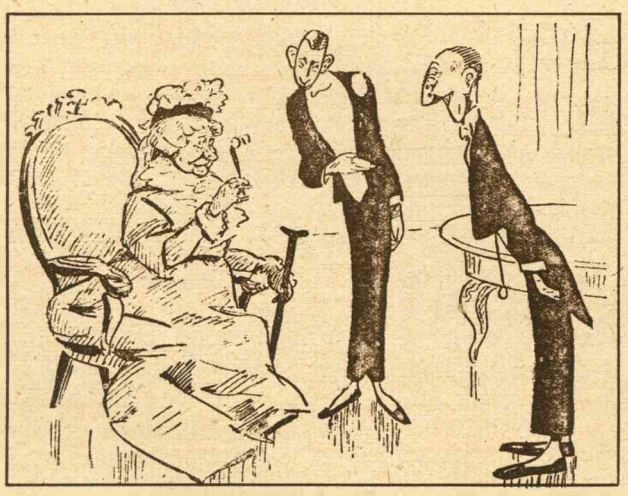

„Tante, mag ik U mijnheer Peterson voorstellen? Mijnheer Peterson is op de Canarische Eilanden geboren!"
„Aangenaam met U kennis te maken, Mijnheer Peterson. Misschien wilt U straks een stukje voor ons zingen?"

„Schoenen poetsen, mijnheer?"
„Neen!"
„De rafels van uw broek knippen dan?"

DE KUNST DER KLANKEN
DOOR MAARTEN DIJK.

8. *Het gehoor.*

Hoewel wij de muziek geheel door middel van onze ooren waarnemen, verstaan wij toch onder het gehoor niet de gewaarwording van alle muzikale factoren. Immers, niet alleen, dat sommige van deze, zooals wij dadelijk zullen zien, ook op andere wijze tot ons bewustzijn kunnen doordringen dan door onze ooren, maar streng genomen is zelfs de zinnelijke indruk van het geluid niets dan het stoffelijke, waardoor de geestelijke kunstwerkingen tot ons komen, zoodat wij dan ook onder het gehoor niet het zinnelijke hooren, maar een geestelijk vermogen verstaan, dat slechts één van meerdere is, die het muzikaal begrip mogelijk maken en die, zooals ik reeds zeide, niet alle aan het hooren gebonden zijn. Het waarnemen van tempo, maat en rhythmus immers kan, daar het op tijdgevoel berust, evengoed gebeuren door kloppen op de huid. Wij bedoelen dus met het gehoor het onderscheidings-vermogen van die muzikale elementen, welke onafscheidelijk aan het hooren verbonden zijn, daar zij op geen andere wijze tot ons kunnen komen, niettegenstaande hun aard zuiver geestelijk is. Voor dit laatste is Beethoven wel het klassiek bewijs: langzamerhand doof geworden zijnde, kon hij zelf geen muziek meer hooren, maar nog wel hoogst belangrijke kunstwerken voortbrengen, omdat het muzikaal besef 'n geestelijke werking is, zoodat doofheid ons klankvoorstellings- en opvattings-vermogen niet in 't minst schaadt.

Waar dus het oor de waarneming, het gehoor daarentegen de opvatting van den klank is, daar behooren, zooals gezegd, het gevoel voor tempo, maat en rhythmus niet tot het gehoor, doch tot het tijds-gevoel, waarover we in een volgend artikel zullen schrijven. Aan een klank nu vallen vele eigenschappen op te vatten en het hebben van een goed gehoor, in muzikalen zin vereischt natuurlijk, dat wij deze alle volkomen kunnen onderscheiden. Het belangrijkste echter is het waarnemen van den aard der trilling.

Allereerst van haar meerdere of geringere samengesteldheid, dat ons in zijn primitiefsten vorm geruisch van toon doet onderscheiden. Dan, als hoofdzaken, de snelheid der trillingen, de verhouding der opeenvolgende snelheden, de graad van gecompliceerdheid dezer verhouding en die van gelijktijdige snelheden. Van deze vier valt alleen de eerste onder absoluut gehoor, de laatste drie onder het relatief gehoor. Over het absoluut gehoor bestaan in dilettantenkringen fantastische denkbeelden, evenals — terloops gezegd — over getempereerde stemming. Gelijk men over de laatste steeds weer kan hooren verkondigen, dat een piano „zoo'n onzuiver instrument" is vanwege zijn getempereerde stemming — alsof niet elk instrument getempereerde toon-afstanden moet gebruiken om, practisch gesproken, te kunnen musiceeren — zoo kan men het absoluut gehoor heel dikwijls hooren roemen als bewijs van groote muzikaliteit. Om aan te toonen, dat dit onjuist is, behoeft men slechts te ontleden, wat we doen, als we absoluut hooren. We herkennen dan namelijk een bepaalde trillings-snelheid. Om dit te kunnen is noodig, dat we verschillende van deze snelheden kunnen onderscheiden. Dit nu is niet anders dan het onderscheiden van hoog en laag, doch dan tot in de uiterste perfectie, dus met zuiver gevoel van elke nuance daarin. Kan men dit, dan heeft men het absoluut gehoor en is het verder een kwestie van toongeheugen, de verschillende snelheden dadelijk te kunnen aangeven, na ze te hooren, als te zijn, bij voorbeeld, één gestreepte (256 trillingen per seconde) enz. Laat ik hier dadelijk aan toevoegen, dat vrijwel niemand het zelfs na oefening zoo ver kan brengen, dat hij alle nuances kan onderscheiden, laat staan ze zich herinneren. Het onderscheiden is de gevoeligheid voor trillings-snelheden, het zonder vergelijking met andere tonen onderscheiden (absoluut gehoor) is de *duur* van deze gevoeligheid; dus het herinneringsvermogen er voor. Dat dit niets met muzikaliteit uitstaande heeft, blijkt wel daaruit, dat vele van de beroemdste toondichters, o.a. Wagner, Grieg en Schumann, het absoluut gehoor niet bezaten. Doch bovendien valt het licht te begrijpen, als men bedenkt, dat alle muzikale werking berust op toon-*verhoudingen*. Ware dit anders, dan zou het onmogelijk zijn, een muziekwerk te transponeeren naar een andere toonsoort, hetgeen toch in vrijwel elken liederen-avond gebeurt. Hierbij immers blijven alle toon-*verhoudingen* dezelfde, alle *absolute* snelheden daarentegen veranderen, zoodat alles hooger of lager wordt. Wel zou dit natuurlijk zóó veel kunnen schelen, dat het hinderlijk zou worden, doch dit zou niet berusten op verandering van geestelijk-muzikale werking, doch slechts op verandering van algemeene „kleur", daar lagere tonen een „donkerder" indruk maken dan hoogere. Echter scheelt dit bij transpositie van ½ of 1 toon niet voldoende om storend te zijn, want ons „kleur"-gevoel gaat niet verder dan licht en donker en wat overigens in dit opzicht gedebiteerd wordt — n. l. dat men bij elke toon-soort een andere kleur gewaar wordt, zooals rood, groen, paars enz. — meen ik na onderzoek van verschillende personen, die dit beweerden te voelen, veilig tot de humbug te kunnen rekenen. Men zal na dit alles begrijpen, dat alle geheimzinnige neven of tantes, die absoluut hooren (?) en daarom zoo geweldig muzikaal heeten te zijn (hoewel ze in scheppend of uitvoerend opzicht gewoonlijk niets muzikaals presteeren) niet ernstig genomen moeten worden. Den volgenden keer zullen we zien, dat het relatief gehoor de ware muzikaliteit beteekent.

Van onze Leestafel.

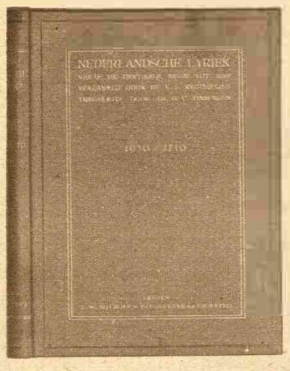

Nederlandsche Lyriek,
vanaf de dertiende eeuw tot 1880. Verzameld door Th. E. C. Keuchenius, toegelicht door Dr. D. C. Tinbergen. A. W. Sijthoff's Uitg.-Mij. Leiden. — Het *derde* deel van deze fraaie bloemlezing, dat over het tijdvak 1630 tot 1710 loopt, kwam een dezer dagen uit. Het bevat wederom een schat van poëzie, door den verzamelaar na veel speuren en schiften bijeengebracht.

Een geheel jaar in den tuin,
door E. Th. Witte, hortulanus te Leiden — Dit boek, dat door A. W. Sijthoff's Uitg.-Mij. te Leiden werd uitgegeven, is voor iederen eigenaar van een tuin onmisbaar. Het geeft practische wenken en raadgevingen voor de verzorging van alles, wat door een amateur zelf gepoot, geplant of gezaaid kan worden. Een uitgebreid register maakt het zeer gemakkelijk zich omtrent hetgeen men weten wil snel in te lichten.

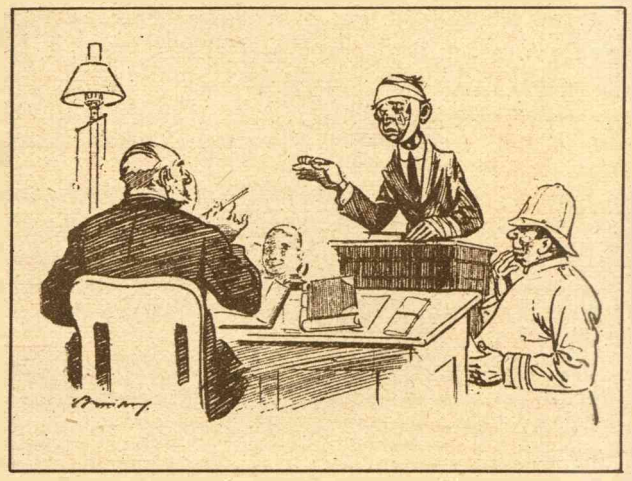

Rechter: „De getuige zegt, dat u en uw vrouw woorden hadden."
Beklaagde: „Ik *had* woorden, Edelachtbare, maar ik had geen kans ze te gebruiken."